ҺАЙНДЭРӨӨРТНАЙ АМАРШАЛНАБДИ, ТҮМЭР ЗАМШАД!

КОММУНИЗМЫН МАРШРУДААР

Түмэр зам... Эхэ оронойнгоо картые дахин хаража узыт: бүхы орон нютагнай түмэр замай нарин шугамаар хушагданхай! Эдэ шугамууд хүнэй бэеын шуhанай һудалдал сохилжо, арад зоной ажахын асари ехэ дэбжэлтые хангана. Тэдэнние минута, час соошье тоггоогоо хада хантан томо заводуудаймнай, фабрикануудаймнай зүрхэнэй сохисо һуларан муудашахал!

Советскэ правительство, Коммунис парти түмэр замай транспортые улам саашань хүгжөөлгэдэ онсо ехэ анхарал хандуулна. Амжалтатайгаар бэелүүлэгдэһэн долоон жэл соо мянгаад километр ута түмэр замай шэнэ лини баригдаа. Тэрэ тоодо Сибириин хүжэ тайгын зүрхэн дунда—Тайшет, Абаканай хоорондо поезднууд ябажа эхилбэ. Энэ барилга дээрэ урдань түрүүтэ моринной гаталдаггүй һэһэн бута намарга соогуур, хада хабсагай үрэмдэн, уһа мүрэнүүдые гаталан, юрын совет залшад үзэгдөө харагдаагүй баатаршалга гаргаа. Манай нэгэ дуун соо иигэжэ хэлэгдэдэгынь ямар гүнзэгы удхатайб даа:

Хэрбээ гүрэмнай баатар
болохые захираа һаань,
Хэмнайшье баатар боложо
шадахал...

Мүнөөдэр—түмэр замшадай Бүхэсоюзна Үдэр. Энэ хадаа ганса түмэр замшадай бэшэ, бүхы совет арад зоной ёһо заншалта һайндэр болонхой. Совет арад түмэр замшадайнгаа алдар соло дуудан амаршалхатайгаа хамта эзэн ёһоор хэһэн хүдэлмэриинь тоо бүридхэдэг заншалтай.

Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хүдэлмэрилэгшэд шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлые нэрэтэй түрэтэйгөөр эхилбэ. Ажахын ашаа зөөлгын хахад жэлэй түсэб 103,1 процент дүүргэгдөө. Вагондо ашаа тээлгын сүүдхын дунда зэргын саг 104,7 процентдэ хүргэгдөө.

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд соо **«Поезднуудай ябасые түргэдхэхэ. Узелнууд болон станцинуудые саашань хүгжөөхэ, лининүүдые автоблокировкоор, диспетчерскэ централизацяар түхеэрхэ, замай хүдэлмэринүүдые оньһожоруулгые түргэнөөр ябуулха»** гэжэ хэлэгдэнэ. Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин тепловозой дунда зэргын ябаса хахад жэл соо 101,1 процент болоо. Иимэ үндэр амжалтануудые түйлалтада шэн зоригтой түрүүшүүлэй үүргэ тон ехэ. Улаан-Үдын отделениие эрхилдэг түмэр зам дээрэ оролдосотой ажалаараа локомотивна депогой тепловозой машинист Борис Алексеевич Шахненко алдар суутай болонхой. Мүн эндэ паровозой машинист Василий Иванович Горбуновые танихагүй хүн байхагүй. Поезднуудай һайн ябасые техническэ хүдэлмэрилэгшэд эрхим һайнаар хангана. Поездын диспетчер Зоригто Николаевич Мункуев, вагонуудые техническэ талаһаань харагша Иван Григорьевич Русса болон бусад жэшээтэ ажалаараа шалгарна. Ашаанай вагонууд техническэ шалтагаанаар зогсоогдоногүй, тиимэһээ хахад жэлэй туршада 19 000 условно вагонууд алмагдаа. Эндэ иигэжэ вагонуудай **«...миин байлгые, хооһон ябалгые хороохо»** гэһэн партиин XXIII съездын шиидхэбэри бодотоор бэелүүлэгдэнэ

Түмэр зам... Эхэ ороноймнай түгэс хүсэн болоһон түмэр хүлэгүүд хаанаһаа үргэн замдаа гаранаб? Шэнэ түхэлэй электровозуудые, локомотивуудые, тепловозуудые, тэдэнэй шэрэдэг вагонуудые бүтээн, заһабарилан гаргадаг томо заводуудай нэгэн, республикымнай индустриин шэмэг—Ленинэй орденто ЛВРЗ.

ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэд мүнөөдэр—түмэр замшадай үдэр—шэнэ амжалтануудаараа Эхэ ороноо, түрэл партияа баясуулна. Жэшээлхэдэ, ганса үнгэрһэн хахад жэлэй туршада эндэ ажалай бүтээсэ 4,2 процентээр дээшэлээ. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэй тус хугасаатай сасуулхада, 14,2 процентээр үлүү болоно. Дурдагдаһан процентнүүдые мүнгэн болгожо тоолоо хада түсэбһөө гадуур 1 миллион түхэригэй продукци гаргагдаһан жэшээтэй.

Эндэ партиингаа XXIII съездын шиидхэбэриие нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ. Мүнөө түрүүшүүлэй зэргэдэ локомотив хабсаргадаг цех соо А. К. Шуинай толгойлдог электромонтажнигуудай бригада ябана. Тус бригада халаанайнгаа нормые 125 процентээр дүүргэдэг. Аппаратна цех соо бригадир И. Г. Казначеевэй толгойлдог электрослесарьнүүдэй бригада халаанайнгаа нормые 135 процентээр дүүргэнэ. Түрүү бригаданүүдые дурдаха болоо һаа, барагдашагүй гэхээр олон.

Республикымнай хүдэлмэришэн ангиие ЛВРЗ-дэ электрослесарь В. С. Колесник, шлифовальщик И. И. Агафонов, токарь В. И. Мищенко, булад хатуужуулагша М. П. Жестков болон бусад ёһотойгоор түлөөлнэ. Эдэнэймнай оюун хурдан ухаанай, алтан гарнуудай, коммунис зоригой хүсөөр зуутаад-зуугаад локомотивууд, вагонууд харагдаһан сагһаа урид заводой хашаан сооһоо мордоно.

Түмэр замшад, түмэр замай транспортые хүгжөөхэ уялгатай эрдэмтэд хани барисаатайгаар ажаллажа, гүрэндөө шэнэ түхэлэй, хурданайнгаа хажуугаар хүсэтэй электровозуудые, тепловозуудые, локомотивуудые үгэнэ. Тэрэшэлэн замшадай хүндэ хүшэр хүдэлмэринүүдые эрдэмэй, оньһожоруулгын үндэһэ һуури дээрэ хүнгэрүүлхэ талаар нилээд юумэн хэгдэнэ. Хэдэн жэлэй урда тээ Петровско заводһоо эхилээд Слюдянка станци хүрэтэр миин хуушанай паровоз вагонуудые шэрэгшэ бэлэй. Мүнөө энэ хоёр станцинуудай хоорондо тепловозууд ябана. Тиин пассажирнуудай харгын саг алмагдаа, арадай ажахыда шухала ашаа зөөлгын хэмжээн ургаа.

Мүнөө Эхэ ороноймнай түмэр замай бүхы лининүүдые электрификацилха, электровозуудые ашаглаха гэһэн зорилго табигдана. Энэ талаар республикымнай территори дээрэхи түмэр замай лининүүд дээрэ бэлэдхэлэй горитойхон хүдэлмэри хэгдэнэ.

Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлэн бодхоолго түмэр замай транспортгүйгөөр аргагүй бшуу.

Түмэр замай транспортын хүдэлмэрилэгшэдтэ — коммунизмын эдэбхитэй барилгашадта алдар соло!

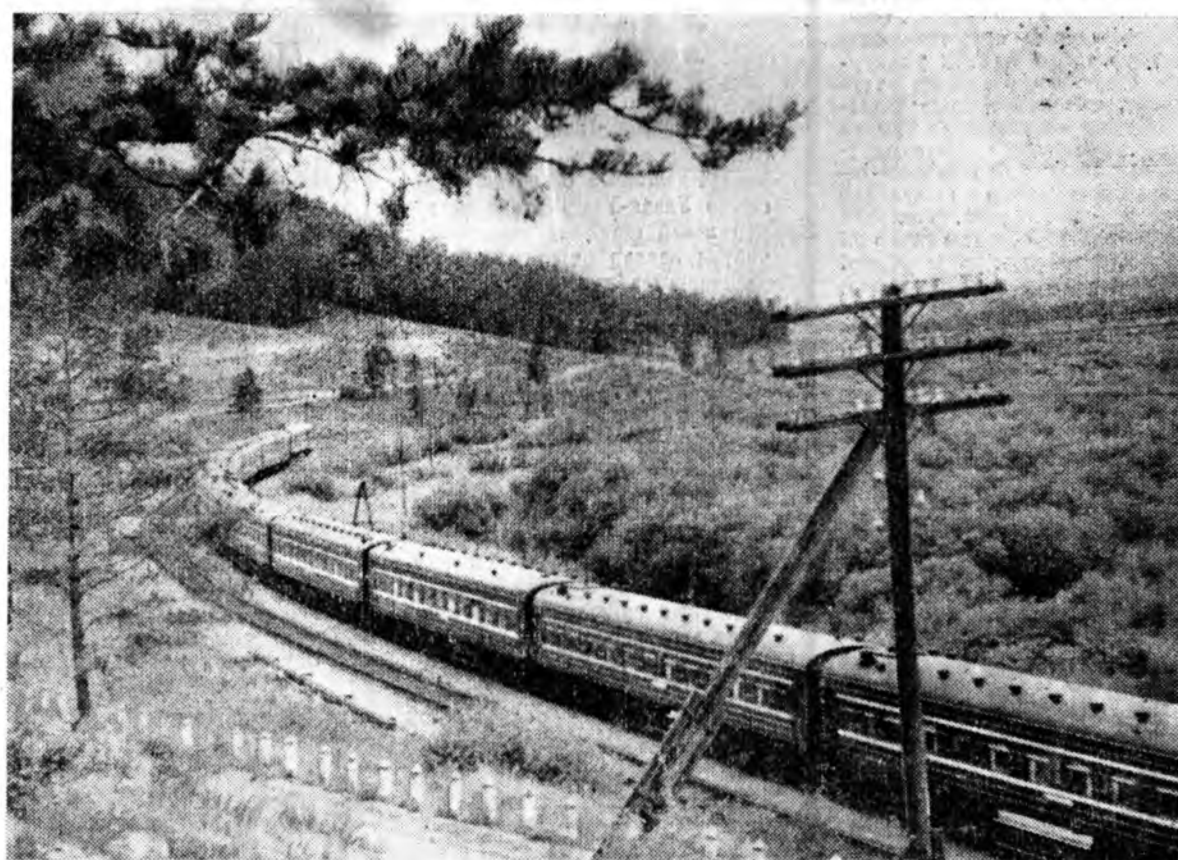

МОСКВА—ВЛАДИВОСТОК...

КАРМИНАЙ фото.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 186 (11172) | 1966 оной августын 7, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

МОСКВАҺАА МЭДЭЭНҮҮД

ЧИМКЕНТЫН ОРООҺО ТАРЯАН

ЧИМКЕНТ, августын 5. (ТАСС-ай корр.). Чимкентскэ областиин таряашад хэлэһэн үгэдөө хүрөө—табан жэлэй нэгэдэхи жэлдэ орооһо таряа ехээр ургуулхын түлөө мүрысэхэ зуураа, тэдэнэр гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө хоёр дахин үлүүлэн дүүргээ. Хоёр зуун таби мянга шахуу тонно таряан, гол түлэб шэниисэ тэдэнһээ оромнай абаа. Урда Казахстанай ажахынууд оооһото таряанай үрэһөөр өөһэдыгөө хүсэдөөр хангаа, эдеэ хоолой болон тэжээлэй фонднуудые байгуулаа.

Гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө дүүргээгүй нэгэшье совхоз гү, али колхоз область дотор байхагүй. Ажахынууд уһалагдадаг газар дээрэ шэниисэ, бусад ургамалнуудые бүри ехээр таридаг, газар уһалалгые бүри һайнаар эмхидхэдэг болоо. «Первомайский» гэжэ совхоз хэдэн зуун гектар газар дээрэһээ «Безостая-1» гэжэ шэниисын болон «Унумлиарпа» гэжэ ешмээнэй гектар бүриһөө 40 гаран центнерэй ургаса хуряагаа. Энэ ажахы гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө гурба дахин үлүүлэн дүүргээ.

Ставрополиин хизаарай таряашадай амжалта

Ставрополиин хизаарай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумэй болон партиин XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, 1966 ондо гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө (кукуруза болон барайгаргүйгөөр) амжалтатайгаар дүүргээ.

Эхэ ороноймнай амбаарта 2020 мянган тонно оооһо таряан оруулагдаа.

Хизаарай колхоз, совхозууд гүрэндэ оооһо таряа худалдажал байһаар.

Психологуудай Уласхоорондын конгресс

МОСКВА, августын 4. (ТАСС). Уласхоорондын XVIII психологическа конгресс мүнөөдэр эндэ нээгдээ. Дэлхэйн эрдэмтэдые Москва мүнөө зуун дүрбэдэхеэ хүндэтэйгөөр угтажа байна. Мүнөөдэр 43 оронуудые түлөөлһэн 4 мянга гаран эрдэмтэд Кремлиин Съезднүүдэй ордоной айлшадынь болоо.

Советскэ бэлэдхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ академик П. Н. Федосеев конгрессые нээгээ. СССР-эй Дээдэ болон тусхай дунда һуралсалай министр В. П. Елютин, СССР-эй Наукануудай академиин президент М. В. Келдыш, Моссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Н. Т. Сизов эрдэмтэдые амаршалһан байна.

(ТАСС).

Түмэр замшадай мүрысөөнэй дүнгүүд

Зам харилсаанай министерство болон түмэр замшадай профсоюзай центральна комитедэй үүсхэһэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөн түгэсэжэ, үрэ дүнгүүдынь тодорбоо.

Тус мүрысөөндэ иимэнүүд коллективууд илан гаража, дамжуулгын Улаан тугууд болон түрүүшын шангуудта хүртэбэ. Улаан-Үдэдэ хамаатай түмэр замай отделениинхид, түб хотымнай вагонно депо, Горхоной түмэр замай станциин хүдэлмэришэд шагнагдаа.

Хоёрдохи шанда Улаан-Үдын станциинхид, гурбадахи шанда Улаан-Үдын түмэр замай дистанциинхид хүртэбэ.

М. САВЕЛЬЕВ.

Мастерай диплом

Улаан-Үдын локомотивна депогой хүдэлмэришэдэй дунда ажалай түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ һуралсал эмхидхэгдэнхэй. Локомотивэй хуушарһан детальнуудые шэнэдхэхэ талаар һуралсалда хабаадагшад сэхэхэн шадабари шудалаа. Тиигэжэ бүтээн гаргаһан продукцинуудаа тушаан абагшадта шалгуулангүй сэхэ тушааха эрхэ тэндэ һурагшадта олгогдоно.

Эрхим шанартай дээдэ классай продукци үгэдэг мастернууд болоһоной диплом депогой зургаан түрүү хүдэлмэришэдтэ олгогдоһон байна. Жэшээлхэдэ, механическа цехэй токарь Гузенко, подъемочно цехэй слесарь Степанов, автоцехэй слесарь Врублевский болон бусадта тиимэ диплом барюулагдаба.

ДҮҮРГЭХЭНЬ ДҮТЭЛӨӨ

Тайлсын мал шахалгын совхозой хүдэлмэришэд энэ жэлдэ үбһэ хуряалгаяа түрүүшынхеэ гүйсэд оньһон аргаар хэжэ байнхай. Юуб гэхэдэ, сабшагдаһан үбһэеэ прессээр дараад лэ, складта абаашажа тушаадаг гуримтай болобо. Үбһэ сабшалгын хоёр звеногой дундаһаа Сергей Михайловай звено эрхим амжалтатай. Эдэнэр хэдэн хоногой туршада 150 центнер прессээр дарагдаһан үбһэ складта тушаагаад байна. Хараалагдһан түсэбөө эдэнэр августын 10 болотор дүүргэхэ зорилготой. Түсэбынь 300 центнер юм. Тракторист Матвей Васильев «ДТ-20» тракторaар үбһэ сабшаха, тармахадаа үдэр бүриингөө даабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Барилгашадһаа бүридэһэн звеногойхид августын 10-да үбһэ сабшалга дүүргэхэ.

Н. КУЧУМОВ.

ЮҺЭ ҺАРЫН ТҮСЭБ

Хори. (телефоноор мэдээсэбэ). Хүрбын совхозон һаалишад энэ жэлэй гурбан кварталда 9400 центнер һү гүрэндэ тушааха түсэбөө августын 3-да дүүргэбэ. Зунай бэлшээриин хаһада һү ехээр һааха гэһэн мүрысөөндэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хандажа, эндэхид амжалта түйлаа.

Мүнөө тус совхозой бүхы фермэнүүдһээ үдэртөө 75 центнер һүн гүрэндэ худалдагдана. Социалис мүрысөөндэ Хасууртайн отделениин һаалишад, мал адуулагшад түрүү ябана. Совхоз соо дэлгэрһэн мүрысөөндэ һаалишад Ж. Батуева, Ц. Холхонова, Д. Нинтоева, П. Эпова, П. Петрякова болон бусадууд түрүү ябана.

Хүрбынхид гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ даабариие сентябриин 1 болотор дүүргээд, түсэбһөө гадуур 4-5 мянган центнер һү гүрэндэ худалдаха зорилготой.

В. ГУМПЫЛОВ.
КПСС-эй Хориин райкомой секретарь.

Торгон утаһата алтан нооһон

Яруунын колхоз, совхозууд энэ жэлдэ хониной нооһо хайшалалгые эмхитэйгээр ябуулжа, амжалтатайгаар дүүргэбэ. Эндэхи ажахынууд 287,5 тонно нооһо абаад, гүрэндөө худалдажа байна. Энэнь нёдондонойхиһоо 62 тонноор ехэ болоно.

Нарһатын совхоз хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалаа гэхэ гү, али бүхы дээрээ 204 центнер нооһо абаһан байха юм. «Дружба», «Коммунизм» колхозууд, Яруунын совхоз хонидһоо ехэ нооһо хайшалжа, хараалһан түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Аймагай ажалшад үмсынгөө хонидһоо хайшалһан нооһоёо сельпо болон совхозой рабкоопуудта ехээр худалдана. Тэдэнэр 17 мянган килограмм нооһо тушааба.

И. ЕРЕМЕЕВ.

УДХЭН НОГООН УРГАГ ЛЭ

Үбһэ ногооной үрэһэ түүхэ үүсхэл

«Буряадай залуушуул» газетын энэ оной августын 5-най номерто Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхозой комсомол-залуушуулай, «Туяа» гэжэ интернат һургуулиин пионернүүд ба «Черемушки» гэжэ лагерьта амардаг һурагшадай бэшэг толилогдоо. Тэдэ энэ бэшэг соогоо полевой хүдэлмэринүүдэй дүүрэтэр зэрлиг, мүн таримал олон жэлэй ногооной 200 килограмм үрэһэ хурангэ суглуулая гэжэ республикын бүхы залуушуулда, пионернүүд болон һурагшадта, колхознигууд болон совхозой хүдэлмэришэдтэ хандана.

Энэ үүсхэлэй удха шанар тон ехэ. Манай колхоз, совхозууд нуга сабшалангуудтаа уһалуури хэжэ, наг шэбхээр үтэгжүүлһэнэй ашаар һайн ургаса абажа байдаг болонхой. Гэбэшье мал ажалаа үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангахын тула олон жэлэй ногоо үшөө ехээр тарижа ургуулхагүйдэ аргагүй.

«Гол нуга, ойн талмайгаар, харгын хажуу, хада майлын хаягаар, саб жалгануудаар хүсы, клевер, донник, тимофеевкэ гэхэ мэтэ зэрлиг үбһэ ногоон ехээр ургадаг. Эдэнэй үрэһэн манай колхоз, совхозуудай үбһэ тэжээл бэлдэхэ хэрэгтэ аргагүй туһатай байха һэн»,—гэжэ «Буряадай залуушуулда» бэшэгдэнэ.

Газетэ, мүн Буряадай Хүдөө ажахын министерствын агроном Н. Елаевай статья толилоо. Тэрээн соонь манай Буряадта ургадаг олонхи зэрлиг ногооной шанар шэнжэнүүд тухай хэлэгдэнэ.

Зэрлиг ногооной үрэһэ хурангэ суглуулха талаар комсомолой, пионерэй организацинуудай хоорондохи мүрысөөнэй гурим гаргагдаа. ВЛКСМ-эй обкомой бюро «Коммунизм» колхозой комсомол-залуушуулай болон һургуулиин хүүгэдэй үүсхэлые һайшааба. Тиихэдээ комсомолой райкомуудта, комсомолой эхин организацинуудта һайшаама энэ үүсхэлые дэмжэн үргэхыень, үрэһэ суглуулха талаар абаһан тусхай заабаринуудаа саг болзор соонь дүүргэхыень дурадхаа.

Комсомол-залуушуулай энэ ехэ удха шанартай үүсхэлые колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, комсомолой эхин организацинууд миин хараад байхагүй, зүбөөр ойлгожо, тэдээндэ зохихо туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

Буряад оронoймнай тала дайда бүри удхэн ногоотой болог лэ!

(«Буряадай залуушуул» газетэһээ).

НАРАТАЙ ҮДЭРЫЕ ҺАМБААШАЛАН *РЕПОРТАЖ*

НАРИН-ЗАГАН. Энэ басаган тосхоной хойто зүгһөө хүшуутан оронһон үндэр хадануудай энгэртэ байдаг. Тэндэһээ ехэшье холо бэшэ, сабшалан дээрэ хэдэн механизаторнуудай трактораар үбһэ сабшажа ябаханъ харагдана.

Сабшаланшье гандаагүй даа. Үбһэн үндэр, хүнэй торожо унахаар үдхэн. Теэд луговод Дарма Цырендоржиевай оролдолго гаргаагүй һаа, иимэ үдхэн ногоон ургахагүй байгаа. Тиигэжэл бодогдоно. Урдань энэ сабшалан ямар байгша һэм? Нёдондо гектар бүриһөө оройдоол 5 центнер үбһэн хуряагдаа. Мүнөө жэлдэ адагынь 15! Шанартайгаар, хилганашье үбһэ гээнгүйгөөр сабшажа абаа һаа, гурба дахин ехэ тэжээл абтаха арга байнал.

...Урдаһаамнай «ДТ» трактор зүдхэнэ. Рульдань үнинэй механизатор Алексей Фалилеев. Танил нүхэрни. Үбһэ хурялгын үедэ энэ нүхэрнай шалгаржал ябадаг. Машинаяа зааханшье һалгуулнагүй. Сугтаа ажалладаг нүхэдыньшье найдамтай. Хойнонь хоёр косилкашан Тогоошо Улзытуев, Николай Калинин гэгшэд. Агрегадай ойро зуурахан зогсоходо, үбһэшэдтэй хэдэн үгэ андалданабди.

—...Нормотнай хэды гээшэ хэб?

— 12 гектар!

— Ямараар дүүргэнэбта?

— Ходол үлүүлжэ ябагшабди,—гээд һүүлшын асуудалда Алексей Фалилеев харюусана.

Наратай сэлмэг үдэртэ агрегадые удаан һаатуулжа болохогүй ха юм. Иимэл үдэртэ үбһэшэдгэ сабшажал абахань хэрэгтэй. Хэзээ бороо оронгүй байдаг һэм даа, наратай үдэрнүүдые һамбаашалан, хамаг ажалаа бүтээсэтэйгөөр эмхидхэхэ гэһэн зорилго тэдэнэйшье урдаа табиһаниинь гайхалгүй. Һураглахадамнай Алексей Фалилеевэй даадаг агрегат үдэртөө 12—15 гектар хүрэтэр сабшадаг байба «Беларусь» тракторта ажалладаг Анатолий түрүүшүүлһээ зааханшье гээгдэнэгүй. Иимэл хүнүүд ажалдаа шалгарна. Магтуулнашье.

Отделениие эрхилэгшэ Доржо Дылгырович Гомбоевтой уулзахада:

—Совхозоймнай ажалшад оролдожол байгша даа. Мүнөө эндэ ажалладаг механизаторнууд бултал шалгаржа ябана. Тэдэнэй хажуугаар ондоошье хүнүүдые магтаха байнабди. Пенсионернүүд Г. Эрдынеев, Д. Абушеев, А. Беляев гэгшэд һаналаа табилсажал байна. Эдэнэй гараар зуугаад аса, тармуур бэлдэгдээ юм,—гэнэ.

Үбһэ сабшалга түлэг дундаа. Бидэнэй хараһаар байтар намагай үдхэн ногоон хурса хажуурай эреэр хажуу тээшээ мухарин унажал харагдана. «Үсэгэлдэр зуун гектар сабшалангай ногоон сабшагдаа һэн. Мүнөөдэр энээнһээ холо үлүү болохо янзатай» гэжэ нэгэдэхи тракторна бригадын бригадир Санжи Эрдынеевич Содбоев хөөрэнэ.

Нарин-Заганай адагта сабшагдажа байһан энэ үбһэн наратай байбал, 2—3 үдэрһөө сомогдожо эхилхэ ха юм. Үбһэн! Һайхан занданъ һуриижэ абабал, эндэхид ямар һайн тэжээл малдаа бэлдэжэ абаха байнаб. Нёдондонойхиһоо бүри ехэ тэжээл эндэһээ бэлдэгдэжэ абтахань бшуу.

Эндэхид шадаал һаа шанартай, ехэ үбһэ абахые оролдоно. Тиихын тулада намаг дэгнүүлтэй газар гараар сабшагдажа байна. Һаалиин фермэ бүхэндэ 40 гектар сабшалан даалгагдаһан. Мүнөөдэр Нарин-Заганай МТФ-һээ 15 гар хажуурщад үбһэеэ сабшахаяа гаранхай. Тэрэнһээ гадна хонишодшье үбһэндөө оронхой.

Бэшүүрэй совхозой нэгэдэхи отделениинхид үбһэ хуряалгые болзорто эмхидхэхэ зорилготой. Урдаа табиһан зорилгоньшье ехэ. 760 гектар сабшалан, тэндэһээ 11 мянган центнер үбһэ хуряахаар хараална.

...Наранай шанха дээрэ гарахын тэндэ үбһэшэдэй отогто галай утаан огторгой өөдэ дэгдэжэ харагдана. Эндэ тогоошон Лукерья Малкова ерэнхэй, ажалшадта сай шанажа, эдеэ хоол бэлдэжэ байна. Хэдыхэн сагай үнгэрһэн хойно зүг бүриһөө хүнүүд олоороо сугларба. Үдын сайлалган! Тиигээд дахин ажалай хаһа. Ниитын малда үбһэ тэжээл бэлдэхэл иигэжэл үнгэржэ байна.

В. БОРИСОВ.

ГАЙХАЛТАЙ ҺАЙН УРГАСА

Үбһэ хуряалга дээрэ ябаһан Вэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой дүрбэн звенонуудай дунда Евстефан Афанасьевич Перелыгинэй звено түрүүлнэ.

Звеногой хуряажа байһан сабшалан мүнөө жэл гайхалтай һайнаар ургаба. Тэндэхи газарай гектар бүриһөө 25 центнер үбһэн абтахаар хараалагдаһан байгаа. Бодото дээрээ гектарай 30—35 центнер ургаса хуряагдана.

Гараар үбһэ сабшагшад аха дүү Иван, Григорий Перелыгинтэн, Ермолай Авдеев, сенокосилкын машинист Абросим Федотов гэгшэд звено соогоо шалгарна.

Нүхэр Перелыгинэй звено түсэбэй ёһоор 450 центнер үбһэ хуряаха байһан аад, мүнөө эрхим шанартай 619 центнер тэжээл бэлэдхээд байна.

Г. ГРОМОВ.

ХЭДЫ БОЛОТОР НОБШОРХО ЮМ?

Энээнһээ урдахи жэлнүүдтэ зундаа хура бороогой ехээр ороходоо хадын гол мүрэнүүд үерлэжэ, Баргажан, Хурамхаанай колхоз, совхозуудай зарим сабшалан уһанда абтаад, бэрхэтэй байдал тохёолдуулдаг һэн.

Жэшээнь, нёдондо эгээл тиимэ юумэн болож, эндэхи ажахынуудта үнгэрэгшэ үбэл үбһэ тэжээлээр дуталдаад, үхэр малынь тураһан, муудаһан, ашаг шэмэеэ татаһан, гайтайхан үе болоо бэлэй.

Одоол энэ жэлдэ эндэхид тэдээнһээ һургаал абажа, үбһэ хуряалгадаа эртээнһээ һайнаар бэлдээд, ходо уһанда абтадаг сабшалангайнгаа ногооe ехэ хура бороохоо урда хуу сабшажа, дээрэ газарта сомо жо абаха байгаа гээд һанахаар һэн. Тиигэхэ арга боломжошье гүйсэд байгаа. Илангаяа уһалагдаһан, шииг нойтоор дутаагүй, доро газарай ногоон июлиин эхээр яһала һайн ургаһан.

Теэд Баргажанай зарим ажахынууд сабшалангай ногоон үшөө муу, һайса ургаг гэжэ хэнтэглэжэ байһаар мүнөө июлиин ехэ бороодо дээрээ ортоод, баһал сабшалангаа уһанда абхуулшаба.

Хурамхаанай совхозой Сахуулиин отделениинхид бүри һаяханай үбһэндөө жэгдэрэн орожо, июлиин 30-най мэдээгээр оройдоол 400 гаран центнер үбһэ һурилжэ абаа. Харин нёдондо эды хирэдэ 4000 центнер үбһэ һурилжэ абанхай байгаа.

— Үбһэндөө нэгэ багал хожомдожо орообди даа. Эртэхэн эхилээ һаа, нилээд ехэ сабшалангайнгаа ногоо уһанда абхуулангүй хуряажа үрдихэ бэлэйбди. Мүнөө болоходо»... хазаха гэхэдэ альган холо» гэжэ халаглахаһаа бэшэ ондоо юумэн үгы болоод даа,—гэжэ эндэхи отделениин мал ажалай бригадын бригадир А. Колмаков тэмэрнэ.

Отделенидэ түсэбэй ёһоор 10 звено үбһэндэ гараха аад, тэдэнэй олонхинь хүсэд бүридхэгдөөгүй. Хүн зон, машина зэмсэг, мори унаа хүрэтэрөө дутуу. Мүнөө хүрэтэр арбаншье центнер үбһэ обоолжо абаагүй звенонууд олон. Һаянай хура бороо ороод, үбһэшэд бүришье мүртэй юумэ хээгүй. Звенонуудта ажалай эмхидхэл һула. Иигэжэ нобшорожо байгаа һаа, эндэхид 18 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ, 4000 тонно силос дараха түсэбөө хэзээ дүүргэхэ гээшэб. Бэрхэтэйл байна.

В. ГАРМАЕВ.

МЕЛИОРАЦИ—ПАРТИЙНА ХЭРЭГ

ХАРЮУСАЛГЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

МАНАЙ аймагай колхоз, совхозуудай таряалан, сабшалан дээгүүр ябабал, элдэб байдалтай ушаржа болохот. Энэ июль һарые абаад үзэе. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой нүхэд Ефимов, Цыдыпов гэгшэдэй, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой нүхэд Бадмаев, Балаганский гэгшэдэй, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Тагаровай звенонуудай даажа байһан сабшалан үндэр ногоогоор хушагданхай. Эдэ хүнүүд тушаа «газарай сэн мэдэхэ зонууд» гэжэ хэлсэдэг.

Үнэндөөшье эдэ звенонууднай мелиораци тухай тусхай тогтоолой гаража ерэхые хүлеэнгүй, жэлһээ жэлдэ уһалагдадаг сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ гэжэ оролдодог байна. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо коммунист Н. Ц. Цыренов луговодоор ажалладаг юм. Үнгэрһэн жэлдэ хэды шанга ган гасуурай болобошье, нүхэр Цыренов гектар бүриһөө 21 центнер үбһэ абаһан байгаа.

Луговодууд шэнги газараа мэдэхэ хэрэгтэй гэжэ хэлсэдэг. Энэмнай юун гээшэб? Луговодой оролдосото ажал, тэрэнэй дүй дүршэл сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бодомжотойгоор оролсохо гэһэн удхатай болоно. Гадна, даалгагдаһан хэрэгэйнгээ түлөө өөрынгөө үндэр харюусалгые мэдэрһэн ушар мүн.

Ажахыгаар ябажа харахада, хаанашье иимэ хүнүүдтэй ушаржа болоно. Теэд тэдэнэй хажууда бирагүйшье зонууд ажаллажа байдаг. Нэгэ эрхэ байдалда хүдэлбэшье, ажалайнь дүн тад ондоо. Юун болоо гээшэб гэжэ һурабалтнай, «ургаса гараагүй, байгаалиин уларил зэмэтэй» гэжэ харюусадаг.

Уһалагдадаггүй газар дээрэ байгаалиин зэмэ байжа болоошье юм бээз. Харин уһалагдадаг сабшалан дээрэ байгаали юундэ зэмэтэй болохо юм. Имагтал хүдэлдэг зоной харюусалгаһаа, тэдэнэй ажал хэрэгтээ ээзэн ёһоор хандадагһаа болодог бэшэ юм гү?

Газарай гектар бүрие зүбөөр ашаглаха тушаа хүнүүдэй харюусалга тухай эндэ бидэнэр дэмы тогтоно бэшэбди. Энэмнай тон шухала асуудал. Газар дээрэ ажалладаг хүн ургасые дээшэлүүлхэ асуудалнуудые ганса уһалалгаар шиидхэжэ болохогүй гэжэ мэдэхэ зэргэтэй. Энээнэй тула хэдэн олон хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ шухала.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозые абаад үзэе. Сабшалангайгаа бүхы талмай дээрэһээ луговод Цыреновэй суглуулдаг ургаса абадаг һаа, ниитынгээ малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ һэн. Теэд колхозой бусад звенонууд нүхэр Цыреновэй суглуулдагай гурбанай нэгэ хубиһаа дээшэ гаранагүй ха юм. Эндэ ган гасуур зэмэтэй бэшэ. Нүхэр Цыреновэй звеногойхид уһалхынгаа урда тээ, уһалжа байхадаашье үтэгжүүлгэ оруулдаг, жэл бүридэ газараа шэбхэжүүлжэ һайжаруулна.

Манай Сэлэнгын аймагые бүхы дээрэнь хараад үзэе. Газар дуталдана гэжэ гомдохын аргагүй. Колхоз, совхозуудаар 58 мянган гектар таряалан, 136 мянган гектар бэлшээри бии. Энэ талмай дээрэ элдүүрилгын ёһотой гурим тогтообол, үшөө нэгэ тиимэ районие хилээмэ, тэжээлээр хангажа болохо юм. Теэд бидэнэр жэл бүхэндэ он-

доо тээгүүр үбһэ, һолоомо бэдэрхэ баатай болонобди. Хэншье энээндэ зэмэтэй бэшэ, харин өөһэдөө зэмэтэйбди. Газар гээшые хайшан гэжэ ашаглаха, хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалнуудые хайшан гэжэ шиидхэхэ тухай һайн жэшээ манда партиин Центральна Комитет харуулна. Энээнэйнь элитэ гэршэ КПСС-эй ЦК-тай майн Пленумэй шиидхэбэринүүд болоно.

Эдэ шиидхэбэринүүд һаяхан партиин райкомой пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Гол зорилго гэбэл, гектар бүрие аша үрэтэйгөөр ашаглаха, тэрэнэй түлөө хүнүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэг болоно.

Шэнэ газар ашаглаха, уһалууриин системэнүүдые шэнээр бариха, шэнэлэн заһабарилха хүдэлмэринүүдтэ гүрэнэй, колхозуудай ехэхэн мүнгэ зөөри жэл бүри гаргашалагдана. Гол зорилгонь гэбэл, ургаса дээшэлүүлхэ, жэл бүридэ тогтууритай үндэр баян ургаса хуряаха эрилтэ болоно. Теэд бодото дээрээ энэ зорилго шиидхэгдэнэгүй. Үнгэрһэн жэлдэ Сэлэнгын совхоз уһалагдадаг сабшалангһаа гектарай дунда зэргээр 5,3 центнер үбһэ хуряагаа. Уһалагдадаггүй газарһааньшье иимэрхүү ургаса абтаһан байха. Харин уһалагдадаг газарай центнер үбһэнэй өөрынь үнэ сэн 6 түхэриг тэ шахуу болоһон байха юм. Химнын совхоз бүришье бага — гектарһаа 3 центнер үбһэ абаһан байна. Иимэ ургаса абажа байгаад, уһалалгада мүнгэ зөөри гаргашалһанай хэрэг бии гээшэ гү гэһэн асуудал пленум дээрэ табиһан байна. Гаргашалха хэрэгтэй. Зүгөөр ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, партийна организацинуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Мүн манай түрүү луговодуудай дүй дүршэлые газар дээрэ хүдэлхэ хүнүүдтэй танилсуулха шухала. Энэ хадаа партийна организацинуудай хэрэг болоно.

Энээнэй урда тээ сабшалан, таряалан һайжаруулха талаар хэмжээ ябуулганууд хараалагдадаг бэлэй. Тэдэнэй олониинь дүүргэгдэнгүй үлэшэдэг һэн. Олон ушарта харюусалгагүйгөөр хандаһанһаа боложо иимэ юумэн тохёолдоно. Энээн тушаа Ноёхоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой байдал элитэ жэшээ боложо үгэнэ. Сабшалан, бэлшээреэр эндэхид баян. Гэбэшье ноёхонойхид жэл бүхэндэ тэжээл бэдэржэ гарадаг заншалтай. Өөһэдынгөө сабшалан, бэлшээри һайжаруулхын түлөө оролдодоггүй дээрэһээ иимэ эрхэ байдалда ороно ха юм.

Уһалууриин шэнэ системэнүүдые бариха хэрэгтэй гэлсэнэбди. Нээрээшье хэрэгтэй. Теэд баригдаһанаа хайшан гэжэ ашаглана гээшэбибди гэжэ хаража үзэлтэй. Уһалжа эхилхэдээ газараа шэнээр элдүүрилжэ, ургамалнуудые шэлэн оложо тариха, үрэһэнэй хэрэг гуримшуулха гэхэ мэтэ асуудалнууд олон.

Партиин райкомой пленум дээрэ Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь нүхэр Бадмаев үгэ хэлэжэ, олон дурадхалнуудые оруулһан байна. Тэрэ тоодо Һүтэйн уһалууриин системын барилгые түргэдхэхэ, гол намагуудые хатааха асуудал шиидхэхые гуйһан байгаа. Энээнтэй дашарамдуулан, тус колхоз бии байһан газарнуудаа ямараар ашагланаб гэһэн асуудал гарана. Үнгэрһэн жэлдэ эндэ 175 гектар газар ой модонһоо сэбэрлэгдэһэн юм. Энэ жэл энэ газар дээрэ тарилга хэгдээгүй, миин хаягдашоо. Гүрэнэй мүнгэ зөөри иимэ аша үрэгүйгөөр гаргашалха эрхэ хэн тэдээндэ үгөө гээшэб. Энээн тушаа партийна организаци харюусаха зэргэтэй.

Гансахан луговодууд болон таряашадта, колхоз болон совхозуудай партийна организацинуудта шанга эрилтэ табиха бэшэ, мүн дээдэ тушаалтанай харюусалга дээшэлүүлхэ шухала болоод байна. Тамчын, Сагаан голой, Химнын, Мүртэйн уһалууриин системэнүүдэй барилгада ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдаһан байгаа. Тиигэбэшье мүнөө эндэһээ юун абтанаб гэжэ хэншье һонирхоногүй. Гадна эдэ системэнүүд хүсэд дүүргэгдээгүй дээрэһээ уһалуури зүбөөр хэхэнь бэрхэтэй. Зарим участогууд уһанда абтажа, намаг болошоо. «Эрдэм» колхоздо Енхорой уһалууриин системэ баригдаһан юм. Техническэ талаараа үндэһэ һууригүйгөөр хэгдэһэн энэ системэ гай татахаһаа бэшэ, ондоо юумэ үгэнэгүй. Энээнэй түлөө хэн харюусалгатай гээшэб? Зэмэтэй хүниие олохонь бэрхэтэй. Энээн дээрэһээ хаража үзэхэдэ, саашадаа уһалууриин системэнүүдые ашаглаха тушаа уһанай ажахын, проектнэ организацинуудай харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ саг ерээ гэжэ һанагдана.

Бэлшээри ашаглаха тушаа бидэнэр мүнөө болотор ямаршье эрилтэ табинагүйбди. Энэмнай буруу гээшэ. Пленум дээрэ иимэ тоо баримтанууд харуулагдаһан байна. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 19 мянган гектар бэлшээритэй. Тэндээ 32 мянга гаран хони барина. Гектар бүриин хоёр хонин шахуу болоно. Тиихэдэ «Эрдэм» колхозой бэлшээринь 10 мянга гаран гектар ехэ байбашье, хонидойнь тоо хоёр дахин бага. Хоёр гектар газар дээрэ нэгэ хони барижа байхада хайшаа гээшэб. Районой ажахынуудаар малай тоо толгой олошоруулха шухала гэжэ пленум дээрэ тон зүб хэлсэгдэбэ.

Газар һайжаруулха талаар аймаг дотор бага бэшэ юумэн хэгдэжэ байна. Үнгэрһэн жэлдэ сабшалан һайжаруулха тухай асуудал партиин райкомой пленум дээрэ тусгаар табигдаа һэн.

В. БАЗАРОВ,
КПСС-эй Сэлэнгын райкомой секретарь.

Партийна хронико.

ХИНАЛТА ҺУЛАДАА

Дүрбэдэхи отделениин партийна эхин организаци Чисаанынгаа совхоз дотор нилээд томо организаци гэжэ тоологдодог. Хамта гушаад коммунистнуудтай. Горитойхон хүсэн гээшэ ааб даа. Тиигэбэшье тус организациин партбюро (секретарь нүхэр Рубцов) бирагүйгөөр хүдэлнэ. Партийна суглаанууд болон бюрогой заседани дээрэ абтаһан, тэрэшэлэн партийна дээдэ органуудай гаргаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта тон хангалтагүйгөөр табигданхай. Тиимэһээ олон тогтоол, шиидхэбэринүүд саарһан дээрээл үлэнэ.

Жэшээнь, КПСС-эй райкомой энэ жэлэй апрельдэ болоһон пленум совхоз болон промышленна предприятинуудта экономическа хүдэлмэри һайжаруулха асуудал хэлсээд, дэлгэрэнгы тогтоол абаа һэн. Теэд энэ талаар эндэ, үнэндөө, юуншье хэгдээгүй юм.

Партиин Хориин райкомой бюро энэ асуудалые өөрынгөө заседани дээрэ зүбшэн хэлсэхэдээ, иимэ дутагдалнуудые элирхэйлһэн байна. Партийна хиналтые һайжаруулха хэмжээ хараалһан тогтоол бюро баталан абаа.

Р. ЦЫМПИЛОВ.

—□—

ОРЕНБУРГ. Өөрынгөө һайндэрые — Түмэр замшадай Бүхэсоюзна Үдэрые Оренбург станциин локомотивуудай депогой коллектив ажалай гайхамшагта амжалтануудаар угтаа. Тепловозойхид 1966 оной түрүүшын хахадай түсэбые нилээд ехээр үлүүлэн дүүргээ. 1 миллион 200 мянга гаран тонно ашаан даалгабариһаа гадуур зөөгдөө, техническэ скорость үлүүлэгдээ, горючи ехээр алмагдаа. Зураг дээрэ: тепловозой машинист В. А. Вожжевой ээлжээтэ рейсһээ бусажа ерэхэдэнь, Оля басаганиинь тэрэниие угтажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Мүнөөдэр—түмэр замшадай Бүхэсоюзна Үдэ[р]

Удаанаар зогсохоёо болёо

Ашаа шэрэдэг вагонуудай зогсолтые агшаахын түлөө июль һарада дэлгэрһэн социалис мүрысөөгөө Улаан-Үдэдэ хамаатай түмэр замай станцинуудай коллективүүд һаяхан түгэсхэжэ, хүдэлмэриингөө дүнгүүдые гаргаба. Тус мүрысөөндэ 29 түмэр замшадай коллективүүд эршэмтэйгээр хабаадаа.

Заудинск, Улаан-Үдэ, Новоильинск, Галуута нуур гэхэ мэтэ станциинхид илангаяа һайн амжалтануудые туйлаба.

Эдэ станцинуудай коллективүүд ашаа шэрэдэг вагонуудай зогсолтые 48 минутаар хороожо, Улаан-Үдын түмэр замай отделенидэ үшөө мянгаад вагон тушаан абаха арга олгобод.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

ДИЗЕЛИСТНҮҮД

Дизельнүүдэй цех — ЛВРЗ-гэй алишье талаараа эрхим цехүүдэй нэгэн.

Оролтнай, танилие гэрэлтэй һаруул, ариг сэбэр, үнгэ бүриин сэсэгүүдээр шэмэглэгдэһэн таһагууд угтаха. Илангаяа цехэй интерьернүүд ямар һайхан үнгэнүүдээр һолонготон толоржо байдаг гээшэб!

Зүгөөр дизелистнүүдэй шалгарха юумэн гансал энэ бэшэ. Тэдэнэрэй коллективэй эгээл шухаг һайшаалта шэнжэнүүд ямарнууд бэ? Халуун хани нүхэсэл ба эршэтэ солгёон ажал хүдэлмэри. Ушар иимэһээ дизелистнүүд һара бүриингөө түсэбые эрхим һайнаар, үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай.

Түмэр замшадай һайндэрые угтуулан, мүнөө дизелистнүүд илангаяа эршэ түгэсөөр ажаллажа байна. Цехэй коллектив июль һарынгаа түсэбые графигһаа уридшалан дүүргэнхэй.

Дүршэлтэ слесарьнууд Д. Анищенко, Ю. Малюга, токарь И. Гордеев гэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, продукцинуудаа түрүүшын дурадхалһаа тушаана. Хэһэн хүдэлмэринь ходо эрхим һайн сэгнэлтэ абадаг тула, машинистнүүдай зүгһөө нэгэтэшье буруушаагдан гологдоогүй байха юм.

Эдэ нүхэд баян дүй дүршэлөө олон залуу хүдэлмэрилэгшэдтэ дуратайгаар дамжуулна.

Зураг дээрэ: токарь Иван Дмитриевич Гордеев.

В. КАТОГОЙ фототекст.

Даши ДАМБАЕВ.

ЗОРИГ

Гал сахилса
Гандаһан газар түнхижэ,
Хайр шулуун, дэгнүүл, шорой
Хамха сохин шэдэлнэб.
Хүнгэн бэшэ!
Хүрзын эшэ
Хүдэр гар соом шэшэрнэ.
Аайма халуун.
Аадар бороо хүлеэжэ ядаһан тала,
сээжэеэ хүрхылгэн,
хүндөөр амилна.
Аяар холо
уляангирнуудай һүүдэртэ
шэбээлшэһэн хото
Аажам номгон оршон соо
зэрэлгээтэн мирална.
Харин эндэ,
шэрэм харгын зурууд дээр,
газарай хүрьһэн
Хаха һүрэн гантажа,
хүлэй ула
гамгүйгөөр хайрана.
Хүлһэн гоожоно.
Наранай шанга элшэ дор
Хүрин үнгөөр шэрдүүлшоо
нюсэгэн минии нюрган.
Хоолой хатана.
Хүнэг хүнэгөөр
худагай хүйтэн уһа
тархи руугаа адхаһайб.
Хүхэ номин долгин соо
хүльбэрхэдэжэ байдагһайб.
Хуурма хүсэл!
Олоод турша дүтэ
Хуурай зайдан
малаан дайдын дунда
балга умда.
Хүшэр!
Хуһата баруун Сибирие
иимэ юм гэжэ
шүдхэр мэдэбэ!
Хужартай булангир сөөрэм хараад,
нюдэдни эреэлнэ.
Байгалай ногоон эрье,
Байгалаа һанаад,
Бардам солгёон мэдэрэл соо
сэдьхэлни хүлгэнэ.
Хаанабши,
таляан талым аяга соо
Ханхинса бурьялан һайбарлаа
арюун тунгалаг аршаан булаг?
Хаанабши,
тамшаан уужа жаргаха
Хангал хоншуу хөөһэтэй
һархаг сагаан гашуун айраг?
Хан-хон!

Хан-хон!
Тамир хүсэн эрьежэ,
гартам хүрзэ наадана.
Ямаршье бэрхэшээл
Харгыемни хаахагүй.
Балсамни,
зангира!
Дууһашагүй сортоотой
СЦБ-гэй монтёрнуудаар
Дуу дуулан,
СОБ кабель,
траншей шамда малтанаб.
Эсцебист минии толгой соо —
сэсэг шэнгеэр һалбарһан
релейн зураг,
Электрын галай
шэжэм шэдитэ
алас үндэр зам
Элдин холо,
Байгалай үмэнэ,
Эхэ нютагайм сэнхиртэ
жэргэн гургаа
гургалдай,
Уһа голой эрьедэ
намаяа дурсан,
Урасхал долгиной
миралхые хараад,
Уйдажа һууһан
мойһон нюдэтэй инаг басаган,
— Амидыб! — гэээд,
ган бурма шорой сооһоо
надхан шууяа
Аглаг Россин шэмэглэл —
буржагар ногоон хуһан ой.
— Мундаргые зобооһон
мушхуу модон бэшэб! — гэээд,
Мундуу бэеэ туршажа,
Хүрьһэтэ газарай гүн сооһоо
хүлэр мүнгэн шүлэглэл
Хүрзэ барьяад уудалнаб.
Хүдэлмэришэ уласай
залан үгын үнсэг дээр
Хүн тухай
шэнэ дуугаа һунганаб.
Түмэн-түмэн составаар
түбиин зүрхэ хүлгөөхэ
Түмэр харгы зохёогшо
шэн зориг түгэлдэр
Эрын дээжэ хүбүүдээр
дүлэтэ халуун ажал соо
Энгэрээ сэлеэд,
шандааһатан жэгүүртыш,
дууша наһам,
Эршэтэй!

АБЬЯАСТА АЖА[Л]

(Репортаж)

Наждак шулуун эршэмтэй
эрьелдэн, шэрэм детальну
тэгшэлэн хайжа, улаа бутарса
ошонуудые шэдэлнэ. Нюдэндөө
зүүһэн, дунда зэргын бэетэй
лүүхан хүбүүн Михаил Оч
һаяхан шэрэмээр шудхагдаһан
тальнуудые шорой тооһонһоо
бай түргэнөөр сэбэрлэн, адр
өөдэһэтэй газарнуудыень на
тошылоор тэгшэлнэ. Иимэ ар
хайгдаһан, шанар түгэс бол
шэрэм детальнууд үргэн ута
дээрэ олошорон аржына.

Шанар шалгадаг Полина бас
Мишын хүдэлсэ бүхэниие ад
бүтээһэн детальнуудыень ан
ехэтэйгээр шэнжэлэн хаража,
хай хэмжүүрээр алишье т
һаань хэмжэнэ. Шэрэмэй шан
оптическа шэл доро шалгаһа
гаа удаа өөрынгөө дэбтэр соо
дэглэл хээд, ханаһа үлгөөтэй
барта дүтэлжэ, Михаил Очир
нэрэ тушаа «Эрхим» гэһэн сэ
тэ табина. Иигэжэ гансашье
шын бэшэ, мүн бүхы цехэй б
һэн детальнууд ОТК-гай
Полина басаганай гар да
гарадаг байха юм. Тиимэһээ
хүдэлмэришэн бүхэндэ ш
эрилтэ табижа, шэрэм дета
дые сэбэрлэгшэдэй хажууһа
һаладаггүй шахуу. Тиигэнш
ялай, юуб гэхэдэ, тэдэнэй б
һэн детальнууд шэрэм харг
али холын хото городуудта
гээгдэн тараагдажа, мантан х
тепловоз болон электровоз
хуушарһан частьнуудые һэ

Михаил Очиров — энэ у
гүнзэгыгөөр ойлгон мэдэржэ,
хэрэгээ эрхим шанартай
ябуулхын түлөө зориг түгэсөө
мэлзэдэг хүнүүдэй нэгэн.

Шэрэм детальнуудые сэб
шэдэй участок дээрэ алишье
ток дээрэхиһээ дорьбоо шу
ехэ. Мантан томо барабануу
нилээдгүй олон детальнуудые
лэжэ хүдэлгэхэдэ, бүхы цехэй
пусой доһолжо байһандал бол
Пневматическа алханууд, г
дунда үбһэ сабшажа ябаһан
силка мэтээр, таршаганан,
дүлиирмэ абяагаар цехые х
нүүлэн зэдэлүүлдэг.

Эдэ бүгэдэ шууяанда, ш
тооһоной үрхиреэндэ Бар
нютагай элшэн хүбүүн М
Очиров эрэлхэгээр даданхай.

К. ЖАМЬЯНО[В],
ЛВРЗ-гэй шэр[эм]
шудхалгын цехэй хэбш[эл]
коммунис ажалай ударни[к].

ТОО, БАРИМТАНУУД

* Мүнөөдэр — түмэр замшадай Бүхэсоюзна Үдэр. Советскэ Союз — эгээл ута түмэр замтай гүрэн болоно. Дэлхэй дээрэ түмэр замайнгаа утын талаар хоёрдохи, электровоз хэрэглэлгээр нэгэдэхи һуури эзэлдэг. Мүнөө үедэ түмэр замай транспорт дээрэ гурбан миллион хахад хүн хүдэлнэ.

* Үнгэрһэн долоон жэлэй (1959—1965 онуудай) туршада гүрэнэй түмэр зам 7,7 мянган километрээр ута болоо. Тиихэдэ 3,7 мянган километр шэнэ түмэр харгы ашаглалгада үгтэбэ.

Мүн энэ үе соо электро хүсэн үргэнөөр хэрэглэгдэдэг боложо, 15 мянган километрээр нэмэбэ. Москва—Байкал, Ленинград — Москва — Ленинакан, Москва — Горький — Свердловск гэһэн дэлхэй дээрэхи эгээл ута харгынуудта электрын хүсэн хэрэглэгдэдэг болонхой.

* Шэнэ табан жэл соо үшөө 7 мянган километр шэнэ түмэр зам ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдана.

*Манай түмэр замшад ехэ амжалтануудые туйлажа, ашаа шэрэхэ хахад жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэбэ. Нёдондонойхитой жэшэхэдэ, мүнөө жэл 30 миллион тонно ехээр ашаан шэрэгдэбэ. Мүнөө иигээд түмэр замшадай ажалай халуун хаһа — шэнэ таряа шэрэлгэ эхилхэнь.

* 1966 ондо Советскэ Союз дотор үшөө 2 мянга гаран километр түмэр замда электрын хүсэн нэмэжэ хэрэглэгдэхэ юм.

Баргажанай аймагай Барагханай сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой мүнөөдэрэй шухала шухала асуудалнууд тухай социологой шэнжэлэл.

ХЭЗЭЭ ЕРЭХЭ[...]

ХҮДӨӨ ажахые улам хүгжөөн, тэндэ хүдэлдэг хүн зоной байдалые хото городойхитой дүтэрхы болгожо һайжаруулха гээшэ мүнөө үеын гол асуудалнуудай нэгэн болоно. Энэ үдэрые манай олон тоото колхознигууд болон совхозой хүдэлмэришэд, хүдөөгэй интеллигенци үнэн зүрхэнһөө хүлеэдэг. Теэд энэ ехэ эрмэлзэлэлынь гансата шиидхэгдэшэхэгүй, харин мүнөө ажал хүдэлмэридөө туйлаһан илалта бүхэнһөөмнай дулдыдаха байна.

Гүрэнэй табан жэлэй түсэб бүхы колхознигуудай дунда зэргээр абадаг салингые совхозуудай хүдэлмэришэдэй салинтай адли болгохоор хараална. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой мүнгөөр ба хүдөө ажахын продуктаар гэшүүдтээ үгэдэг салингай жаса гүрэнэй худалдаа наймаанай тогтомол сэнгэй ёһоор 1970 ондо аяар 200 процент дээшэлхэ юм.

Гансахан энэ жэшээ абажа үзэхэдэ, эндэхи хүн зоной байдал хэды шэнээн һайн болохо байнаб? Хүдөөдэмнай үшөөл шиидхэгдээгүй нилээд олохон социальна асуудалнууд бии.

Хэдэн хүнэй орондо нэгэ хүн...

Түсэбтэ табан жэл соо хүдөө ажахын гол түлэб хүдэлмэри баран оньһожоруулагдаха. Тиихэдэнь эрдэм номтой, дээдэ мэргэжэлтэй хүнүүд заатагүй олошоржо эхилхэ. 1950 ондо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо дунда ба дээдэ һургуулитай нэгэшье мэргэжэлтэн байгаагүй юм. Харин мүнөө дунда ба дээдэ эрдэмтэй 20 мэргэжэлтэд, 90-ээд механизаторнууд ажаллана. Үшөө ажал хүдэлмэреэ һайн мэдэхэ барилгашад, хонишод, һаалишад олон. Техникын улам хүгжэжэ, хамаг бүхы ажалай машинын хүсөөр хэгдэдэг болохо бүри Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид эрдэм мэргэжэлээ улам дээшэлүүлнэ. 16-һаа 50 наһатай хүнүүдэй 81 процентнь 1950 ондо эхин шатын һургуули дүүргэһэн байгаа һаа, 1965 ондо энэ тоо хахадтаа хүрэтэр үсөөрөө. Долоон класс дүүргэһэн хүнүүд 20 процент болодог һэн. Харин мүнөө 37 процентээр дээшэлээ. 1950 ондо дунда һургуули дүүргэһэн хүнүүд хүдөөгэй ажалда хабаададаггүй шахуу байгаа. Теэд мүнөө 10 процент зониинь дунда һургуули дүүргээ, дунда шатын тусхай мэргэжэлтэй зониинь 2, харин 0,6 процент дээдэ эрдэмтэй хүнүүд ажаллана. Иихэдээ эхин шатын һургуули дүүргэһэн хүнүүд үсөөржэ, дунда һургуулитай, дээдэ мэргэжэлтэй хүнүүд олошоржо байна бшуу. Иимэ хубилалта саашадаашье улам түргэнөөр болохо байна.

1970 он болотор Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид бүхы фермэнүүдээ, орооһо таряа сэбэрлэхэ, үйлэдбэрилхэ хүдэлмэрие — бултыень оньһожоруулха түсэбтэй. Гансахан ажахын хэрэгтэ 850 мянган киловатт-час электроэнерги гаргашалдаг болохо. Тиихэдэнь техникэ мэдэхэгүй хүнүүд тус колхоздо хэхэ ажалаа олохогүй зэргэтэй. Тиимэ хадань эрдэмээ, мэргэжэлээ заатагүй дээшэлүүлхэ баатай болохо. Жэшээнь, хонишон гээшэ ганса хони адуулаад байхагүй, зоотехниин үндэһэ һуури, ботаника болон искусственна үрэжүүлгын ажал шудалха, техникэ ба электроэнерги хэрэглэжэ шадаха ёһотой байна бшуу. Энэ хадаа гансахан хонишодто бэшэ, бусадшье малшадта хабаатай. Үгы һаа тэдэ мүнөө үеын ажахын шухала шухала асуудалнуудые зүб шиидхэжэ шадахагүй, ажалдаа эрдэм наукын шэнэ шэнэ туйлалтануудые нэбтэрүүлжэ бирахагүйл. Ерээдүй сагта хүдөө ажахымнай, манай колхозууд болон совхозууд эрдэм-наукын туршалгын үндэһэ һууринь боложо үгэхэ зэргэтэй. Тиихэдэнь манай олонхи колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд научна шэнжэлэлгын хүдэлмэри заатагүй хэхэ болоно. Иигэжэ бүхы хүн түрэлтэнэй түүхэдэ түрүүшынхеэ манай гүрэндэ хүдөөгэй хара ажал хэдэг хүнүүд интеллигенцитэй адлирхуу болохо юм. Энэ гүн ехэ удха шанартай асуудалые зүбөөр бэелүүлхын тула колхозой правлени, совхозой дирекци, партийна ба арадай гэгээрэлэй органууд ажал хүдэлмэреэ мүнөөнһөө зүбөөр түсэблэхэ зэргэтэй. Жэшээнь, Барагханай сельсоведэй харьяата һургуулинуудта 800 хүүгэд мүнөө үедэ һуража байна. Тэдэнэй 90-ниинь гансал 8—10 классуудта ябана. Тиихэтэй хамта 17-һоо 30 наһатай 200 хүн 8 жэлэй һургуули дүүргээгүй ажал хэжэ ябана. Тэдэ тон һаяын 2—3 жэлэй туршада дунда ба профессионально-техническэ һургуули дүүргэхэ ёһотой болоно. Колхозууд болон совхозуудай дэргэдэ тусхай һургуулинуудые нээгээгүйдэ, зарим нэгыень үдэшын ба заочно һургуулинуудта оруулаагүйдэ аргагүй. Тиигэбэлнай эрдэм номтой, мэргэжэл ехэтэй нэгэ хүн юрын хэдэн хүнэй хэхэ ажалые бүтээхэ жэшээтэй. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид 1970—1980 онуудта мэргэжэлэйнгээ талаар мүнөөнэй инженерно-техническэ хүдэлмэришэдтэй адлирхуу болоод байха.

Колхоздо һайн режиссёрнууд хэрэгтэй болохо

Хүдөө ажахыда хүдэлдэг мэргэжэлтэд гээшэ городойхидһоо дутуугүй һайнаар ажаһууха [...]гэтэй. Үгы һаа тэдэниие ко[...] совхозуудта байлгажа ажал[...]лэхэ бэрхэтэй байха. Энэ та[...] Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо [...] хэгдэнэ гээшэб? Һүүлэй [...] жэл соо 320 хүнэй һураха [...]гуули, 300 хүнэй һууритай [...]дай театрай байшан, хүү[...] саад, 100 хүнэй һууритай 2 [...] улаан булан ба столовотой [...]лёвой стан, худалдаа наймаа[...] хэлхээ-холбооной байшан, стадион, зоной байха мү[...]түхэлэй 200 шэнэ гэр бари[...] 100 хүнэй байха һургуулиин интернат бэлэн боложо байна[...]на, арадай драмын театр, [...]гай түүхын музей, буряад а[...] хүгжэмэй инструментнүүдэй [...]кестр эндэ хүдэлдэг.

Гэбэшье мүнөөнэй хүдө[...] һуурин хүн зонойнгоо культу[...] бүхы эрилтые дүүрэн хан[...] шаданагүй. Эндэ дээдэ һур[...]литай, һайн мэргэжэлтэй хү[...] олошоржол байна, ажал [...]мэреэ машина-техникын хү[...]хэдэг болохо бүринь иимэ [...] нэмэнэ. Тиихэдэнь культурна [...]рилга гээгдэжэ ябана. Жэшээ[...] 1950 ондо Барагханай сель[...]дэй харьяата ажалшадай 100 [...]нэй 1,4 процентнь арадай ажа[...] мэргэжэлтэд байһан һаань, [...]

ТРОИЦКОСАВСКЫН ТҮРҮҮШЫН СОВЕТ

1917 оной февральска революциин долгин холын Троицкосавск хүрэжэ ерэбэ. Нютагай эсернүүд болон меньшевигүүд аюулгүйе сахиха саг зуурын комитет эмхидхэбэ. Комитедтэ городой буржуазиин түлөөлэгшэд оруулагдажа, Троицкосавскые сүлөөтэй город болгохо гэһэн дурадхал оруулаа юм. «Сүлөөтэй» город болгогдоо хадаа городой бартаа хари гүрэнүүдэй сэрэгүүдтэ үргэнөөр дэлигдэхэ байгаа.

Большевигүүд хэсүү байдалда (1918 оной мартын 25-да) 40 хүнһөө бүридхэгдэһэн хүдэлмэришэдэй болон солдадуудай депутадуудай Совет эмхидхэһэн юм. Соведэй түрүүлэгшээр Константин Масков, секретаряар Александр Назимов, мүрдэлгын таһагай начальнигаар Виктор Жданов һунгагдаба. Үгытэйшүүлэй дунда баяд, ноёдһоо буляан абтаһан газарые хубааха даабари большевик Цыремпил Ражуровта үгтэһэн байгаа.

Залуу совет засагай дайсад элдэб ааша гаргажа, нютагай ажалшадай дунда большевигүүдэй нэрэ хүндые унагааха талаар хүдэлмэри хэжэ эхилээ юм. Маймачен хотодо сугларһан контрреволюционернүүд Хяагтада агентнүүд болон шпионуудые эльгээдэг байгаа. «Городһоо түргэн тонилогты», «өөрыгөө хайрлаагүй хадаа гэр бүлэеэ хайрлагты» гэхэ мэтэ бэшэгүүд совет засагай түлөө тэмсэгшэдэй адресаар ерэгшэ һэн. Гэбэшье Троицкосавскын Совет шэнэ ажабайдалай түлөө тэмсэл сухарилтагүйгөөр үнгэргөө юм. Хүдэлмэришэдэй салин хүлһые дээшэлүүлхэ, таряашадта газар үгэхэ тухай шиидхэбэринүүд абтаһан байха. Мүн эдеэ хоол, арадай гэгээрэл тухай таатай хэмжээнүүд абтаа. Совет засагай политикые, удхые ойлгуулхын тула приказчигуудай клуб, һургуулинууд соо митингнүүд, суглаанууд үнгэргэгдэдэг һэн. Тэрэ суглаанууд дээрэ мүн контрреволюционернүүдэй хорото ябуутга элирүүлэгдэдэг байгаа.

Троицкосавскын Совет контрреволюцитай тэмсэхын тула большевик Петр Гординовай хүтэлбэри доро тусхай отряд эмхидхээ. Цыремпил Ранжуров Таширта, Шара голдо, Цагаан-Усанда, Сүхын арһанай заводто зэбсэттэ отрядуудые бии болгобо.

Хүдэлмэришэдэй ба солдадуудай депутадуудай Троицкосавскын Совет удаан саг соо байгаагүй юм. 1918 оной августын һүүлшын үдэрнүүдтэ Хяагта руу семеновецүүдэй бүлэг отряд добтолбо. Эсернүүдэй урбаһанһаа боложо, Соведүүдэй, аппарат болон революционно штаб зөөгдэнгүй город соо үлэшоо юм. Тиихэдэ Ц. Ранжуров, А. Перевалов, К. Ульянов болон олон бусад дайсанай гарһаа унаһан.

Соведэй түрүүлэгшэ К. Масков, секретарь А. Назимов, мүрдэлгын комиссиин түрүүлэгшэ В. Жданов, улаан гвардиин штабай начальник В. Арсентьев гэгшэд түрмын оёорто хаягдаба. Хожом сагаантанай сүүд городой Соведэй эдэбхитэдые саазалха гэһэн шиидхэбэри гаргаба. Иимэ хатуу шиидхэбэриин гараһаншье хада большевигүүд дайсадай урда һүгэдөөгүй. Үхэлэйнгөө урда тээ Виктор Жданов түрэлхидтөө бэшэг бэшээ юм. Энэ бэшэгһээнь буулгагдаһан копи мүнөө Хяагтын музей соо хадагалагдана.

«Хүндэтэ эхэ, эсэгэмни! Мүнөөдэр сүүд болож, намайе саазалха гэһэн шиидхэбэри гаргагдаба. Би өөрынгөө үзэл бодолойнгоо түлөө, дарлагдажа байһан аха дүүнэрэйнгээ түлөө ами һаяа үгэхэмни, би уйдангүй үхэлэй урдаһаа алхахамни. Минии түлөө бү гашуудагты. Бидэнэр хүнүүдэй жаргалай түлөө дэлхэй дээрэ ажаһууна бэшэ аалди. Жаргалай түлөө ами һаяа үгэхэ гээшэ хүн бүхэнэй нангин хэрэг юм» гэжэ Виктор Ждановай бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Һүни, түрмэһөө гаргуулхынгаа урда тээ, К. Масков нүхэрэйнгөө гарнуудые шангаар адхажа, мэгдэнгүйгөөр хэлэбэ:

— Маанадые саазалхаяа абаашахань, хахасая. Хэн нэгэнтнай амидыгаар үлөө хадаа эхилһэн хэрэгыемнай үргэлжэлүүлхэ ёһотой. Һайн ажабайдалай, ажалшадай жаргалай түлөө маанарай тэмсэһые бү мартаарайт...

Александр Назимовай үхэлэйнгөө урда тээ хэлэһэн үгэнүүд тухай бидэнэр юушье мэдэнэгүйбди. Теэд, хэн мэдэбэ, энээн тухай ямар нэгэ документ олдожошье болохо бэзэ.

Хяагта городой ажалшад Троицкосавскын түрүүшын Соведэй гэшүүдэй нэрэнүүдые нангинаар хадагална. Городой сэсэрлиг соо тэдэнэй дурасхаалда гранит шулуун хүшөө бодхоогдонхой. Түрүүшын Соведэй байһан гэрэй үүдэндэ (мүнөө тэрээн соо аймгүйсэдком байрлана) мемориальна хабтагай үлгэгдэнхэй.

А. СУРМАЧ, «Знание» бүлгэмэй гэшүүн.

Зураг дээрэ: хүдэлмэришэдэй ба солдадуудай Троицкосавскын Соведэй гэшүүд К. Масков, Ц. Ранжуров, А. Назимов, В. Жданов.

Газетэнүүдые һаадгүйгөөр зөөхэ

Мүнөө Буряад орондомнай газетэнүүдые абадаггүй һуурин, тосхон гэжэ байдаггүй. Олонхи нютагуудта республика доторнай гарадаг газетэнүүд хэблэгдэһэн үдэртөө хүргэгдэнэ. Гэбэл почто зөөдэг самолёдууд жэл бүри олошорно. 1963 ондо самолёдоор 3,5 мянган тонно газетэ болон журналнууд зөөгдөө. Энэ тоо 1950 онойхитой сасуулхада таба дахин ехэ.

Газетэ захигшад городтошье, хүдөө тосхондошье почтоёо гэртээ абана. Энэ хүдэлмэри, газетэ, журнал тарааха республикын 700 гаран почтальонуудта даалгагданхай. Тэдэнэй хүдэлмэрые хүнгэдхэхын тула 50 тусхай пунктнууд эмхидхэгдэнхэй. Эдэ пунктнуудта газетэ болон журналнууд автомашинануудаар абаашагдана.

Бүхы иимэ хэмжээнүүдэй абтажа байбашье, хүдөөгэй холбооной зарим таһагууд холын гүүртэ, фермэнүүдтэ почто саг соонь хүргэлгые хиналтадаа абанагүй. Тиин Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, «Красный Октябрь», «Байгал» колхозуудта, Ахын, Яруунын аймагуудай колхоз, совхозуудта почто хожомдожо ерэнэ. Тус аймагуудтахи «Союзпечать» холбооной хүдэлмэрилэгшэд иимэ байдалые тэсэжэ байха ёһогүй. Тэдэнэр хэлхеэ холбооной таһагуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй почтые саг зууран захигшадта хүргэхэ талаар зохихо хэмжээ абаха гэжэ найдагдана.

Н. ХАЗАГАЕВ.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ

США-һаа Москвада байдаг посольстводо СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство доро дурсагдаһан удхатай нотые августын 5-да эльгээгээ:

«Хайфон портдо советскэ худалдаа наймаанай суднанууд тушаа США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй шэнээр харата муухай ябуулга гаргаһантайнь дашарамдуулан, Америкын Холбоото Штадуудай правительствада СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство Советскэ правительствын даалгабаряар эрид шууд буруушаалга мэдүүлнэ.

Америкын сэрэгэй самолёдууд суднануудай һаадгүйгөөр тамарха ёһо гуримые бүдүүлигээр эбдэн, портдо оролгодонь, ашаагаа буулгалгадань һаад ушаруулха зорилгоор портдо дүтэлжэ ябаһан совет суднанууд дээхэнүүр ниидэнэ, гэнтэ доошоо орон тэдэндэ дүтэлнэ. Августын 1-дэ нютагай сагаар 18 часта «Ингур» гэжэ теплоходой дээхэнүүр самолёт болон вертолёт ниидээ; США-гай 4 эсминец «Ингур» теплоходые тойрон ябажа тамархадаа, суднада зогсохо эрилтэ хээ.

Хэтэрхэдээ, августын 2-то нютагай сагаар 6 часта Америкын сэрэгэй самолёдууд совет суднануудай зогсоод байһан Хайфон портын причалнуудые буудаа. Тиихэдэнь, советскэ «Медынь» гэжэ теплоходые томо калибрай һомон дайран тудаһан байна. Тиин советскэ суднануудай аюулгүй байлгада, экипажайнь гэшүүдэй ами наһанда сэхэ гай түбэг татагдаһан байна бшуу.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын энэ оной июлиин 9-нэй нота соо уридшалан һануулгын хэгдэһэн болобошье, советскэ худалдаа наймаанай суднанууд тушаа США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэдэг иимэ түхэлэй харата ябуулганууд үргэлжэлжэл байһаар. ДРВ-дэ эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгануудаа саашадань үргэдхэхэ, уласхоорондын байдалые бүхы дээрэнь шахардуу шанга болгохо ябуулга США хэнэ гэжэ харата аашануудынь харуулна. Иигэжэ энэ хараа шэглэлһээ уламжалан гаража магад хойшолонгой түлөө хүндэ хүшэр харюусалгые США-гай правительство бэе дээрээ даажа абана гээшэ.

Советскэ суднанууд тушаа американ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэһэн харата муухай гэмтэ ябуулгануудһаа уламжалан гараһан горитой аюулда анхарал хандуулха зууртаа, иимэ ябуулгануудые дары болюулха хэмжээнүүдые США-гай правительствын абахыень Советскэ правительство эринэ».

Кубын эхэнэрнүүдэй федераци Кубын эгээн лэ олониитын революционно организацинуудай нэгэн юм. Зураг дээрэ: Федерациин Национальна комитедэй заседани. Комитедэй генеральна секретарь Села де лос Сантос түрүүлэгшээр һууна. Кубын провинцинуудай түлөөлэгшэд хүдэлмэринингөө түсэб зүбшэн хэлсэнэ. Эхэнэрнүүдэй политическэ, культурна болон техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын хүдэлмэридэ тэдэниие бүри олоор хабаадуулха, мүн спорт, арадай элүүрые хамгаалга болон Эхэ ороноо хамгаалгада тэдэниие хабаадуулха гэжэ түсэбөөрнь хараалагданхай.

ТАСС-ай фотохронико.

ОЧЕРК

СЭДЬХЭЛЫМ БӨӨМЭЙЛЬЭН ДУРАН

АЖАЛ БҮХЭН онсо өөрын удхатай байдаг аабза. Тиихэдэ Дулмажап Гармаевнагай хэжэ ябаһан ажал ехэхэн лэ удхатай гэжэ би үнэн зүрхэнһөө этигэгшэб. Ушар тиимэһээ үнөөхи тугаллахаа һанаһан малаагшантайгаа тиихэдэ орой һүни болотор носолдоо бэлэйл. Һүниин харуулшандашье найдаад арилха юм аабза. Теэд...

Һааха тумань һуулгаар дүүрэн һү үгэдэг малаагшаниинь үнжэгэн зулгы үриеэ энхэрэн угтахын тула яатараашье оролдоо гээшэб. Хоридохи жэлээ ши, юрын һаалишан, малаагшанайнгаа тэржэгэрхэн томо дэлэнгые һульбиитарнь шобтороод, зөөхэйдэл адлирхуу бүдхэрэг һү абадагши. Тэржэгэрхэн дэлэнтэй үнеэдшни хамаг юумэеэ дууһан үгэнэ. Тиимэрхүү малаагшанууд шинии ажалладаг МТФ-дэ (Эрхирэгэй совхозой № 1 отделени) олон лэ байха. Арбан... Хорин... үшөө саашадаа хэдыб?..

Уһан нарай үхибүүдээ улайтараа хөөрүүлһэн һүөөр угжажа, һэмжэн сагаан үрмөөр тэжээжэ байхадаа бидэ нэн түрүүн иигэжэ хэлсэдэг заншалтайбди: «Нүхэ-эр, тэрээхэн үнеэгээ тобир тарганаар ондо оруулжа, үбһэ тэжээлынь дутаангүй байгаарайл даа, дорохи дэбдихэрыень һэлгэжэ байхые бү мартаарай. Тобироор үбэлжэһэн үнеэн зундаа һүтэй байдаг, сагаан намар болотор хожордоггүй һэмнай...»

Тон лэ зүб хэлсэнэ. Арсахын огто аргагүй. Теэд мүнөө?.. Үнөөхил малаагшантайгаа носолдожо, арайл шамай хүлнүүд дээрээ тогтожо байһан тугалыень эхэһээнь һалгаагаад, тусхай таһагта абаашаха гэжэ байтаршни һүниин харуулшан иигэжэ шамда дээрэлхээ һэмнай:

— Дулмажап, байзал даа. Энээхэн тугалыешни би абаадаһууб. Шэнээгээр бирагүйшье һаа, бишни эрэ бшууб. Нэгэл гэжэ хоюулаа угтажа абаһан ха даа, хомхойржо хэлэнэ бэшэб, түлөөһыень аб адлиханаар хубаалдана аабзабди.

— Арсаан байхагүй. Һайн бэлэйт. Арга шадал соогоо яһала хамһалсаат, — гэжэ тиихэдэ ши, Дулмажап, харюусааш...

Тэрэ харуулшан мэтэр урмашаһан түхэл үзүүлээд, малаагшанайш хажууда тэмтэржэ байһан тугал хам тэбэреэд, урагшаа нэгэ алхахатайгаа хамта алдажархёо һэм шуу. «Халаг даа, эрэшье болохоо алдаһайш сааш!»—гэжэ өөртөө һанабашье, үнөөхи тугалаа сэб байтар тэбэреэд, абяагүйхэн саашалааш. Харуулшан хажууһааш һалаагүй. Өөрынхеэл хэлэһээр. Тиигэжэ ябаһаар:

— Би таниие иимэ задарюун шандааһатай хүн гэжэ һанаагүй ябаалби. Иимэл хадатнай таниие Ленинэй орденоор шагнаа ха юм, —гэжэ тэрэ гэнтэ дуугарба.

— Юугээ хэлэжэ ябанат! Али наадална гүт?—гэжэ Дулмажап үнэхөөрөөшье сухалдашаба.

— Үгы, үгы ааб даа! Ажалдаа ерэхээ түхеэржэ байтарни радио тиигэжэ дуугараа бэлэйл,—гэжэ тэрэ һалабагүй.

— Буряад оромнай уужам ха юм. Намтай тон адлирхуу нэрэ, обоготойшуул захагүй олон шуу. Та һамаржа шагнаһан байгаа ёһотойт,—гэжэ Дулмажап үнэншэбэгүй.

«Ленинэй орден... Юугээ хэлэнэ гээшэб? Гайха тагна ехэ. Теэд юундэ ажалдаа ерэмсээрээ хэлээгүйб. Нүгэлтэйхэн лэ эрэ байгаа бэшэ гү! Бү мэдэе. Юундэ заабол намайе шагнааб? Намдал адлирхуу һаалишад олон шуу. Бултадаа тэгшэ ажаллана ха юм. Ленинэй орден... Һаалишан... Байза, энэмнай иихэдээ хайшаахан ааб! Гүрэнэй эгээ дээдэ хайра шагналда орон доторoo үни хада алдаршаһан нэрэ хүндэтэй хүнүүд хүртэдэг бэшэ аал. Тиихэдэ би хэнбиб? Үдэр бүхэндэ шэбхын үнэрөөр анхилжа ябаха хубитай юрын һаалишан гээшэб. Тиигэбэшье би энээхэн мэргэжэлээ дорожолуулжа ябадаггүйб, харин үнэн шударгы ажалаараа улам бадаруулхые, хүндэтэй болгохые оролдогшоб» — гэжэ Дулмажап досоогоо шэбшэбэ.

Һүниин тэн багта гэртээ ерэхэдэнь бултадаа тэрэнээ хүлеэжэ ядаһан хэбэртэй һуубад. Угайдхадаа үхибүүдынь унтаридаа орсогүй. Ойлгосотой. Һүниин харуулшан дэмы дуугараагүй хаш. Бултадаа нэгэл тиимэ хүндэ ашаа мулталжа хаяһан янзатай. Теэд нэгэнииньшье бэс бэеһээ урид дуугархые зүрхэлнэгүй. Эжынь халуухан шүлэ стол дээрэ табихатайгаа:

— Дулмажа-ап, шамайемнай Ленин багшын орденоор шагнагдаа гэжэ энэ булан соохи бараадёмнай тугаарай доржогоноо бэлэй. Дэмы хооһоор дуугараагүй аабза,—гэжэ тэбдүүсэн мэдүүлбэ.

— Орхигтыл даа сааш! Би хэнһээ үлүүгээр ажаллаа хүнбиб! Бултадаа адли ажалладагбди. Заабол намайе гэжэ гү?—гэжэ Дулмажап арсаба.

— Ааляар, басаган, Ямаршье мэргэжэлэй хүн үргэдүүлхэ дуратай юм. Саашадаа ойлгожол ябаарай,—гэбэ эжынь.

Дулмажап хөөрэлдэбэгүй. Эрхилжэ ябаһан мэргэжэлээ тоонгүй эжыдээ хэрзэгыгээр харюусаһандаа өөрыгөө өөрөө зэмэлбэшье, хайшан гэжэ үнэр һайхан хуби заяагаа эдлэхэ эрхэтэй болоһоноо һанан гэхэдээ, манажа ябаһан һэшхэлынь хүлисэл гуйн лугшаа бэлэй.

Тиихэдэ Дулмажап арбан дүрбэтэйхэн ябаа. Түрэһэн эжы аба хоёрынь гээгдэнхэй. Үншэрһэн сэдьхэлыень бөөмэйлэн дулаасуулха шэдитэй энэрхы дулаан хараса алимши? Ган гасуурта жэлдэ шэргэжэ һаладаг горхон мэтэ уурал болон дэгдэшоо гүш? Үгы даа. Энэрхы дулаан хараса хүн бүхэнэй сэдьхэлэйнь оёорто байдаг юм. Гүлмэр жороо, гэнэн хонгор шамайе басагашалжа абаһан Цыпилма эжы Шираб-Сэнгэ аба хоёройшни уужам сэдьхэл мүн иимэ энэрхыгээр долгилон, эгээл энэ һаалишан, хоёр үхибүүдэй эжы болоторшни һанаашархажа ябадаг шуу.

АРБАН НАЙМАТАЙ болоожо ябатарнь дайн дажар эхилээд, нютагайнь эрэшүүл бултадаа холын фронт мордоо бэлэй. Яахаб? Эрэ хүнэй хэжэ ябаһан ажал хэжэ бирахагүйб гэжэ арсаха гү? Үгы даа. Тиигэн байжа нобшорхо саг бэшэ бшуу. Дариин утаа үнэрдөөшьегүй, галта һомонуудай эшхэрээн доогуур мүлхеэшьегүй һаа, бүхы хүсэ шадалаа шангадхан ажаллаһан байха.

Ажамидаралай халуун амисхалые Дулмажап эгээл тиихэдэ ёһоор мэдэржэ эхилээ. Эсэхые мэдэнгүй ажаллаһан хүн үхэлэйшье тамые илан гараха шадалтай юм гэжэ хэлсэдэг. Дэмы хэлсээгүй ёһотой. 1942 оной хабар һэн ха. Газар хахалагшадай звено хүтэлбэрилхэ үүргэ басаганда даалгагдаба. Дулмажап арсаагүй, эрид шууд оролсоо. Моридыньшье шэнээгүй, туранхайнууд...

Нэгэтэ орой үдэшэ ажалһаа ерэхэдэнь эжынь, хайрата инаг Цыпилма эжынь, унтаридаашье орохо хэбэргүй һалиржа байба. Басаганайнгаа бушуухан хооллоод үрдихэтэй сасуу:

— Дулмажап, энээхэн дэгээ зүүгээр бээлэй намтай оёлсол даа. Гурбан паар оёод, үглөө үглөөгүүр сэдьсоведтэ абаашажа тушааха даалгабаритайбди. Хоёр паарынь арайл гэжэ дүүргээд һуунаб. Энэмнай холын фронт эльгээгдэхэ ёһотой бшуу,—гэжэ хандаба.

Эжынгээ гуйлтаһаа арсажа болохо аал. Үдэрэйнгөө ажалда эсэһэн тула бээлэйень оёжо һуутараа Дулмажап унташаһан, байгаа.

— Басаган, ошожо амарал даа, —гэжэ хурхиржа һууһан басагаа һэрюулхэтэйгөө хамта энэрхы дулаанаар үрдаһаань миһэрэн хараад, булсагархан хасарыень инаглан таалаа бэлэй.

ЭЖЫН ЭНЭРХЫ дулаан харасаһаа үлүү юумэн энэ дэлхэй дээрэ байдаггүй. Дайнай хэгсуу үедэ тиигэжэ хараһыень, инаглан таалаһыень Дулмажап заяандааашье мартадаггүй. Эжынь энэрхы хараса ходоодоо тэрэниие үлгыдэжэ, ажабайдалай долгиндо нэшэгдэнгүй ябахыень зоригжуулдаг һэм шуу. Тэрэ гэһэнһээ хойшо аяар хори гаран жэл үнгэрөө. Тиигэбэшье эжыншни хараса үшөө хүгшэрөөгүй, басагашалжа абаһан шамайгаа инаглан таалаһан зандаа.

Һүни орой тугаллаһан малаагшанаа зүүдэндээ манан хэбтэтэрнь:

— Дулмажа-ап, ажалдаа ошохо сагшни дүтэлжэ байна. Түргэлэ. Һүни орой тугаллаһан малаагшанайшни дэлэн тэржышоод байгаа ёһотой. Уурагыень дууһан һаагаарай,—гэжэ эжынь һэрюулээ бэлэй.

Яаруу түргэнөөр фермэдээ ерэхэдэнь үнөөхи малаагша үнеэниинь үнэхөөрөөшье хүлеэн. ядашоод, мөөрэжэл мөөрэжэл байха юм. Ганса энэ гэжэ гү? Малаагшандань адлирхуу 15 үнеэд. Һааха бүринь нэжээдтээ һуулгаар дүүрэн һү үгэдэг.

Малаагшанайнгаа тугалые һүөөр угжаха гэжэ байтарнь нэгэ залуухан һаалишан хажуудань ерээд:

— Дулмажап Гармаевна, үнөөхи түрүүшынхеэ тугаллаһан үнеэмни эбэлжэ үгэнэгүйл,—гэжэ хандаба.

— Үнеэгээ һаахадаа бадарха, зандарха хэрэггүй. Тэрэшни малшье һаа ухаатайхан лэ байха. Эльбүүлхэ, далбуулха дуратай юм. Тииһэнэй удаа дэлэнгыень һайсахан эльбэжэ, массаж хээрэй. Заатагүй эбэлхэ,—гэжэ ойлгуулхые оролдобо.

Хорёод жэлэй саада тээ Дулмажап өөрөөшье залуу, дүй дүршэлгүй ябаа һэмнай. Энээхэн басагандал адли мүн баһа түлгэшэхэ, һургаал заабари абаха. Бэе бэедээ хамһалсаагүй ябахын огто аргагүй бшуу. Эбтэй эетэйгээр ажаллахада урагшатай, урматайшье аабза. Хорёод жэлэй туршада бэе бэеынгээ абари зан һайн мэдэлсэһэн лэ байха...

Ленинэй орден... Һаалишан... Теэд юунэй түлөө? гэжэ Дулмажап үнэншөөгүй һэн ха.

МАЛААГШАНАЙГАА тугалые угталсажа абаһан харуулшан, эжыньшье худалаар хэлээгүй юм. Ушарынь гэхэдэ, Дулмажап хожомынь «Буряад үнэн» газетэ уншажа байхадаа гэнтэ өөрынгөө нэрые харажархёо. Тэндэнь иигэжэ бэшээтэй байһан: «СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1966 оной мартын 22-ой Указаар мал ажал хүгжөөлгэдэ мяха, һү, үндэгэ, ноохо болон бусад продукци үйлэдбэрилгэдэ, тэрэниие гүрэндэ тушааха хэрэгтэ ехэ амжалта туйлаһанайнь түлөө олон тоото малшад СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаба. Тэрэ тоодо Буряадай АССР-һээ:

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР

Ширапцынгеева Дулмажап Гармаевна — Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой һаалишан...

Эгээл тиихэдэ Дулмажап Гармаевна юунэй түлөө Ленинэй орденоор шагнагдаһанаа ойлгоһон лэ байха.

М. ОСОДОЕВ.

Загарай—Улаан-Үдэ.

ЭНЭ ҮДЭРНАЙ?

...ндо тэдэнэй тоо хоёр дахин олон болоо. Үшөө хэды олон дунда һургуули дүүргэһэн малшад, механизаторнууд энэ тоодо оронгүй үлэнэб?

Иимэ болохолоорнь хүдөөгэй тосхонуудай түхэл маяг, нюур шарайень тон ондоо болгожо, хубилган бариха ушартайбди. СССР-эй наукануудай академиин философиин таһаг хүдөөгэй һууринуудые барихадаа кино, телевидениин ба театрай һаадгүй ажаллахаар, спортивна талмайнууд ба байшангуудтайгаар, гэрэй кухни болон клубуудые, техническэ уран һайханай мастерскойнуудые, эрдэм ухаанай ажал хэхэ лаборатори, һайн һайн библиотекэнүүдые хараалжа барилга хэгдэхэ ёһотой гэжэ тобшолол хэһэн байна. Тиихэдээ һуурин бүхэн зайн галаар, радио болон телефоноор дүүрэн хангагдаха. Арадай уран бүтээлэй хүгжэн һалбарха хэрэгтэ хүдөөгэй арадай театрнууд, оперно болон хореографическа студинууд, киностудинууд, зураглан харуулха искусствын студинууд, арадай инструментнүүдэй оркестр, научна, уран һайханай литература, спорт, сэсэрлиг — булта удха шанартай. Тиимэһээ хүдөөдэмнай зоотехнигүүд, агрономууд, инженернүүдһээ гадна уран һайханай режиссёрнууд, уран зураашад, тренернүүд хэрэгтэй болобо бшуу.

Ерэдүйн хүдөөгэй һуурин—багахан городок

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түбэй һуурин ехэ үргэнөөр, таруугаар баригданхай. Жэшээнь, Эласун гэжэ хотон аяар хоёр модо газарта унжайжа һубариһан гэрнүүдтэй. Тиимэһээ энэ һууриниие зайн галаар, мүн бусадшье байра байдалай хэрэгтэй болохо юумээр хангахада ехэ хүндэ, хүүгэдэй һургуулидаа ябахада холо, хүнүүд кино, магазин гэхэ мэтэ ниитын газарта ошоходоо хотоной нэгэ захаһаа нүгөө заха хүрэтэр алхалха баатай болодог. Мүн үмсэдөө гэр байра түхеэрхэдөө эндэхид дуратайл газартаа гэрээ баряад, тээлнигүүдые дайда дэлхэй дүүрэтэр хорёолдог. Энэ хадаа хүдөөгэй һууринуудые анханһаа нэгэ түсэбгүйгөөр, хайша хэрэгээр баридаг байһанһаа болоно. Мүн хүдөөгэймнай зон өөһэдынгөө бууса шадарай газарые зүб мүрөөр хэрэглэжэ шаданагүй. Элдэб хэрэгтэ хэрэггүй зуһалангай гэр, сарай, амбаар гэхэ зэргын барилгануудые тэндээ хээд, һууринай түхэл шарайе муудхана. Тиихын орондо энэ газар дээрээ һайн огород таряад, сэсэрлиг һуулгажа, модо ургуулаа һаань, ямар һайхан һэм. Теэд тэдэ иимэ юумэ хэхэ гэжэ һанаашье һаа, тэрэнээ бүтээжэ шадахагүй байна. Хэрбээ хүдөөгэйхид гэрнүүдээ таруугаар бэшэ, багахан город мэтээр: кварталнууд болгожо хубаан, хоёр дабхар байшангуудые баряа һаа, зохидшоохо һэн. Тиихэдээ эдэ, шэнэ гэрнүүдээ городой байшангуудһаа нэгэшье дутуугүй, хүнэй һууха бүхы түхеэрэлгэтэйгөөр бүтээхэ байгаа.

Гадна колхоз, совхозуудта хамтын гэрнүүд юундэшьеб барюулагданагүй. Жэшээнь, городто нэгэ хэдэн бүлэ айл нэгэдээд, мүнгэеэ гүрэндэ оруулна ха юм. Тиихэдэнь тэдээндэ досоогоо бүхы һайн түхеэрэлгэтэй, мүнөөнэй типовой гэр баригдадаг. Энэ ямар амар гээшэб! Иимэ ниитын гэртэй болобол, хүдөөгэй зон наряар, культурнаар, хоорондоо улам эбтэйгээршье һуудаг болохо һэн.

Хүдөөгэй ниитыншье гэрнүүд: жэшээнь, клубууд ехэ тааруугүйгөөр, ямаршье түсэбгүйгөөр, энээн соогоо саашадаа ямар хүдэлмэри ябуулхабибди гэһэн бодолгүйгөөр баригдана.

Эдэ клубууд соо ехэ балетнэ зүжэгшье табижа болохогүй, элдэб уран һайханай, ниитэ болбосоролой ажал ябуулха таһагуудшье байхагүй, зурагуудай выставкэшье эмхидхэхэ аргагүй байдаг. Мүн олонхи библиотекэнүүдтэнь уншалгын залшье олохогүйт.

Сэхыень хэлэхэдэ мүнөөнэй хүдөөгэй тосхонууд багахан городуудта адлирхуугаар баригдахаа зэргэтэй болоо. Тиихэдээ энэ ажалые юрын мухар нюдаргаар хэхэгүйш. Колхоз, совхозуудта өөһэдын архитекторнууд хэрэгтэй.

Хүн бүхэнэй нэгэ эрхэ

Ажалай һүүлээр һайн гэгшээр амарха дурагүй хэн байхаб. Илангаяа хүдөөгэй хүн хүшэр хүндэ ажалай һүүлээр аршаанда гү, али амаралтын байшангуудта, курортын газарта ошожо амарха ёһотой. Теэд эдэ зомнай дуратай газартаа ошожо амарха аргагүй байдаг. Илангаяа гүрэнэй ехэ ехэ курортнуудта тэдэ үсөөн ошодог. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ажал хэдэг 650 хүнэй 50-ниинь һара бүри амаралта абадаг. Тэдэниие бултыень курортнуудта эльгээхэ арга үгы. Тиимэһээл колхозууд өөһэдын амаралтын, аршаанай газартай байха ёһотой бэшэ гү? Ина гэжэ голой эрьедэ Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхид 50 хүнэй һууха амаралтын гэртэй юм. Эндэхи аршаан хүсэнэйнгөө талаар гүрэнэй урда захын ехэ ехэ курортынхиһоо дутадаггүй. Теэд энэ багай харьяата колхозууд энээниие хэрэглэжэ шаданагүй. Хамтараад колхоз хоорондын курорт эндээ эмхидхэхээ яанаб? Байгал далайнгаа эрьедэ залуушуулай амарха туристическэ бааза байгуулха арга боломжо бии. Теэд эдэ бүгэдые манай колхоз болон совхозууд, предприятинууд анхаралдаа абанагүй. Гааргын, Аллын Хүшэгөөрэй аршаанууд дээрэ ямархан һайн амаралтын газарнуудые хэхээр гээшэб! Гансал Зэдын аймагайхид энэ талаар Хүшэгөөрэй аршаан дээрэ ехэ юумэ хэжэ байнхай.

Хүдөөгэй ажалшадай зүб мүрөөр, һайнаар амарха тухай колхозой правлени, совхозой дирекци, тэндэхи партийна, профсоюзна органууд һанамжалхаар болоо.

Тус статья дотор хото хүдөө хоёрой хоорондын илгаае ямаршуу харгыгаар усадхажа болохоор байнаб гэжэ һанамжалбабди. Партиин XXIII съезд дээрэ энэ асуудал ехэ гүнзэгыгөөр табигдаһан байна. Хүдөөгэй зоной байдалые хото городойхидой байдалтай адлирхуу болгожо хүгжөөхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Гэбэшье энэ заатагүй бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй. Тиихын тулада совет хүнүүд мүнөө түсэблэгдөөд байһан табан жэл соо нилээд оролдосотойгоор ажаллаха зэргэтэй.

Г. ДАМБАЕВ,
багша, антропологическа ба этнографическа наукануудай Уласхоорондын VII конгрессэй бодото гэшүүн.

АГИТБРИГАДА ҮБЬЭ ХУРЯАГШАДТА

Аймагай Соёлой байшангай дэргэдэхи уран һайханай агитбригада үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ ябажа байһан колхозниигууд болон совхозуудай хүдэлмэришэдые культурнаар хангахын зорилгоор, аймаг соогуураа ябажа, концерт харуулна.

Тус бригада «Победа», «Дружба» колхозуудай, Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Охин-Булагай совхозуудай үбһэшэдтэ ошожо наада харуулба.

Бригада 7 хүнһөө бүридэнэ. Агитбригадые Николай Попков хүтэлбэрилнэ. Тэрэ хадаа наадынайнь программа соносходог, наадынай забһарта уран зохёолой уншалга хэдэг байха юм. Агитбригадын наадынай программада Лебедев-Кумачай, Маяковскиин, Шолоховой, Михалковой болон бусадай зохёолнууд, совет композиторнуудай дуунууд, СССР-эй болон социалис оронуудай арадуудай хатар ороно.

Соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэ Татьяна Трифоновагай «Солдатская вдова», «Колокольчик» болон бусад дуу дуулахадань харагшад тэрэниие альга ташалгаар угтан, үшөө дахин дуулахые хүсэнэ.

Любовь Сороковикова, Анна Новокрещенная, 4-дэхи СМУ-гай хүдэлмэришэн Татьяна Лукьянова гэгшэд уран нугархайгаар хатар наада харуулан, колхоз, совхозуудай үбһэшэдые баярлуулнад.

Г. ГРОМОВ.

МУНДАРГЫН ОРОЙГООР ТОЛОРНО...

МАНАЙ БУРЯАД уран зохёолшодой холбооной правлени эхилэн бэшэгшэдтэ саг үргэлжэ анхаралаа табидаг. Үрзанда Хорийн аймагай литературна нэгэдэлэй гэшүүдэй зохёолнуудые тусхай суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэһэн байгаа. Мүнөө жэл июнь һарада Түнхэнэй аймагай «Саян» газетын редакциин дэргэдэхи литературна нэгэдэлэй ажал ябуулга тухай хөөрэлдөөн болобо.

Түнхэн нютаг үльгэршэ, онтохошо, дууша хүнүүдээр баян. Хаа хаанагүй алдар суутай болоһон үльгэршэ Сороковиков-Магайешье абая. Үбгэн Магай ород, буряад хэлэн дээрэ эдли бэрхээр үльгэр туужаяа хөөрэжэ шададаг һэн. Тэрэ түрүүшын совет ёһоной үльгэр найруулжа, «Правда» газетэдэ толилоо бэлэй. Эндэ олон үльгэр, түүхэ, домог мэдэхэ Майсын Алсыев гэжэ үбгэн ажаһууһан гэдэг. Мүн Сэрэн-Доржо Шаракшанов болон бусад олон үльгэршэд Түнхэндэ түрэһэн гараһан домогтой. Түнхэнһөө мүн уран зохёолшод Генин-Доржо Нацов, Будажап Найдаков, Цыретор Зарбуев гэгшэд гараа. Г. Нацов ехэ һонирхолтой найруулгануудые бэшэһэн байха, Б. Найдаков Түнхэн тухай шүлэгүүдые ород хэлэн дээрэ уран бэрхээр зохёогоо, Ц. Зарбуевай «Буряад орон» гэжэ дууниинь бүгэдэ зоной дуун болоо, тэрэнэй аялгань манай радиогой хүгжэмдөхёо болонхой...

«Саян» газетын дэргэдэхи нэгэдэлэй ажал хүдэлмэрииие зүбшэн хэлсэхын тулада Буряадай уран зохёолшодой холбооной правлениин суглаан болобо. Суглаанай түрүүшын үдэр уран зохёолшодой правлениин гэшүүн Дондок Улзытуев «Залуушуулай творчество тухай» элидхэл хээ. Удаань «Саян» газетын редакторай орлогшо, литературна нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэ, залуу поэт Лопсон Тапхаев үгэ абаба.

Түнхэнэй залуу уран зохёолшодой бүлгэмдэ арба юһэн хүн хабаадана. Тэдэнэй дунда журналист, педагог, экономист болон бусад элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд бии.

Үглөөдэрынь литературна гол жанрнууд болохо поэзи, прозо хоёроор секцинүүд хүдэлмэрилөө. Поэзиин секцидэ олон хүнүүд хабаадаа, тэрээн дээрэ олохон хүнүүд өөһэдынгөө найруулгануудые зүбшэн хэлсэлгэдэ табяа юм. Нэн түрүүн Ш. Байминовай томохон сборниггой танилсабабди. Тэрээн соо гуша гаран жэл соо бэшэһэн шүлэгүүдынь оронхой. Суглуулбари, журналнууд, газетэнүүд дээрэ оло дахин шүлэгүүдээ толилуулһан. Байминовай поэзи арадай аман үгэтэй нягта холбоотой, гүнзэгы удхатай, эли тодо образтой, һанаанда ороогүй сасуулбаринуудтай.

Мүн поэзиин секци дээрэ Борис Сыреновэй —Номгон далайн морягай шүлэгэй согсолбори зүбшэн хэлсэгдэбэ. Б. Сыренов далай дээрэ албa хэдэг хадаа гол тематикань далай, сэрэгэй онгосонууд, уһан сэрэгшэдэй ажабайдал болоно. Газаа далай дээрэ хэгдэдэг хүшэр хүндэ албые автор үнэншэмэ зүбөөр харуулжа шадана Борис Сыренов Саян тухай поэмэ бэшээ юм. Поэмэ соогоо баатар зүрхэтэй хүнэй хүшэр хүндэ ажал хүдэлмэрииие магтан дуулана. Тэрэньшье зүйтэй даа. Юундэб гэхэдэ, авторынь хүдөө нютагай ажабайдалые тон һайнаар мэдэхэ хүн байна ха юм. Залуу поэт энээнһээ хойшо үшөө ехэ амжалтануудые туйлаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Владимир Халхуевай үльгэрнүүд хүн зониие һонирхуулба. Владимир эдир залуу наһатайшье һаа, олон үльгэр туужануудые хөөрэдэг. Өөрынь найруулһан хэдэн үльгэрнүүд ехэ һайшаалда хүртэбэ, тэдэниие суглуулаад согсолбори болгобол, үхибүүд ехэл һонирхохо гэжэ һанагдана. Бидэнэр мүн Илья Намсараевай, Соном Шарбунаевай, Содном Мэнзаровай, Тоня Нелтановагай, Булат Истаевай, Сэнэл Таряшиновай, Валя Машкиновагай, Шура Машкиновагай болон бусадай түрүүшын туршалгануудые харабабди. Тэдээн соонь эхилэн бэшэгшэдэй эреэ марьяан шүлэгүүд гэжэ голохоор бэшэ, ёһотой поэзиин эрдэнинүүд дайралдана.

Прозын секци дээрэ Б. Машкиновай рассказ болон очеркнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Хоёр хэлэн дээрэ адли тэгшээр бэшэдэг хүн. Мүнөө ородоор зураглаһан найруулгануудынь уншабабди. Тэрэ очеркнуудайнь геройнууд—ажалша хүнүүд. Автор олоһон герой тухайгаа ганса дахин бэшээд болидоггүй, харин тэрэнээ хэдэн жэлэй турша соо дахан, ажабайдалынь «дансалдаг» юм.

Д. Лыгденов гурбан рассказуудаа зүбшэн хэлсэлгэдэ табиба. Лыгденов багша хүн хадаа, эхэнхидээ һургуулиин үхибүүд, багшанар, түрэлхид тухай бэшэдэг. Рассказууд соо хүмүүжүүлгын асуудалнуудай бата һуури эзэлхэдэ, һургаал, номнол, заабаринууд ехэдэн алдана. Б. Ябжанов уран зохёолой гуурһа барииһаар үнинэй хүн. Өөрөө нэгэ сборнигой автор. Тэрэнэй. «Бидэ хоёр» гээшэнь онсо һайн гэжэ тэмдэглэмээр.

А. Ангархаевай рассказ бидэниие баясуулба. Эдир залуу авторай «Түрүүшын рейс» гэһэн рассказтай танилсабабди. Тус рассказ тиимэ орёо хүндэ сюжедтэй бэшэ: һаяхан шофер болоһон хүбүүн түлеэндэ гараха юм, харин харгы замдаа нэгэ эхэнэрые нарайлалгын гаргэ хүргэжэ үгэнэ. Гэбэшье энэ ушар тухай гүнзэгы удхатайгаар, һонирхолтойгоор, зохидоор хөөрэжэ шадаа.

Дээрэ дурсагдаһан нүхэдэй найруулганууд тухай хэлэхэдэ, ехэнхидээ һайн юумэнүүдынь тоолобобди, харин тэдээн соонь ямар дутагдалнууд байнаб гэжэ хараха болоо һаа иимэ. Автор бүхэндэ тооной литературна мэргэжэл дутана. Залуу бэшэгшэдтэ шадабариин багадахань гайхалгүй ха юм даа. Тэдэнэр түрүүшын үедэ хододоол мэргэжэл шадабари, техникэгүйдэжэ ядалдадаг юм. Эдэниие усадхахын тулада нэгэдэл дээрээ литературна һуралсалые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Зарим залуу уран зохёолшод заатагүй олон шүлэг, поэмэ, рассказуудые бэшэхэ дуратай. Олон тоото юумэ бэшэхэдээ зариманиинь һайн, бэшэниинь муушье байхадаа яаха һэм гэжэ һанана хаш. Юрэдөө нэгэ хэдэн юумэнүүдые үсөөн гэжэ голонгүй, һайнаар бэшэбэл ашатай туһатай байха.

Ц-Ж. ЖИМБИЕВ,
Буряадай уран зохёолшодой холбооной правлениин гэшүүн.

ХАДА УУЛААР, АНГАЙ ЗҮРГӨӨР

...Ан гүрөөлөөр баян Хурбэ голдо шудхадаг Нэльгын захаар хужарынь элбэг юм. Нютагай ангуушад ехэнхидээ иишээ ерэжэ, ан гүрөөл зүбшөөлөөр агнадаг заншалтай.

Үнөөхи нүхэрнай жэл бүхэндэ бугын эбэр суглуулха хаһын ороходо, амаралтаяа абаад, ой тайгада гаража, хэлеэнэй ёһоор агнуури хэдэг юм. ВЛКСМ-эй обкомой ажахын таһагые даагша Илья Васильевич Кузнецов армиһаа табигдажа ерэһэн сагһаа хойшо агнууринда ябадаг, шураң бэрхэ спортсмен.

— Буга агнажа, эбэрыень тушаадаг болоһоор зургаадахи жэлээ болобоб. Тиихэдээ жэл бүхэндэ абаһан уялгаяа дүүргэдэгби,—гэжэ нүхэр Кузнецов омогорхоно.

...Сайгаа уужа, умдаа харяагаад, горхон шадархи хужарнуудые тойрожо үзэхөөр аян замаа саашань үргэлжэлүүлбэ. Нэгэндэ ерэхэдэнь, хэдэн хоногой саада тээ хэдэн гүрөөһэн, хандагай ерээд ошоһон хэбэртэй. «Намда буга хэрэгтэй» гэжэ бодомжолһон Илья Васильевич нёдондо бугын ерэһэн хужарые үзэхөөр саашалба. Тэндээ хүрэжэ ерэхэдэнь: хоёр-гурбан бугын ерэһэн мүр сараа. Нэгэниинь бури үглөөнэй ерэһэн хэбэртэй, зүгөөр үргөөд ябашаһан байба. «Яаха болоо гээшэб. Дахин ерэхэ гү, али?..» гээд бодомжолһоор, бэеэ хоргодуулхаар хуушан нүхэн тээшээ ябашаба. Нүхэндөө ерэхэдэнь, хэн бэ даа, шарууһа гаргаһан байшаба. «Шудхэрнүүд, иигэжэл ан гүрөөлые эдихэ, бэлшэхэ газарһаань үргөөжэ ябадаг ямар журамгүй амитад гээшэб?» гэһээр, тэндэ үлдэһэн юумэнүүдыень газар доро булажа, үнэр танар, илааһа батаганаанһаа оршон тойрондохёо сэбэрлэжэ ороно.

Тиигэһээршье байтарнь бэеэ хоргодуулха сагынь дүтэлбэ хэбэртэй.... Үдэшын боро хараан болохын тэндэ одоошье түбхинэжэ, хужар тээшээ буугаа табяад, набша намаагаар урдахяа буглэжэ мэдэнэ. Бүрхүүшэг аал, хужарта һууһан хүндэ бүришье харанхы болоҗо, батаганаанһаа бэшэ абяа гаргаха амитан үгы, тойроод хонжэн... Үдэшын арба, арба нэгэн час багаар тээ саанаханань мүшэрэй хухарха абяан дуулдаад, үгы болошобо. Тээ нэгэ хэдыхэн болоһон хойно гурбан гүрөөһэн хужар дээрэ ерэ ерэһээр бага зэргэ эдеэлээд, саашаа һөөг бургааһа руу орошобо. «Ан гүрөөлөөр баян лэ Хурбэш даа! Минии хүлеэһэн олзо ерэхэ гү, али үгы гү?» гэһээр һуутарань—дүтэхэнэ даа, дүтэхэнэ, хүлеэһэн олзонь гүрүүнүүдаа шаб шаб сохиһоор хатаржа ерэбэ хэбэртэй.

«Мэл һэнши, ерэбэ ха юмши», —гэжэ Илья Васильевич гүбээд гээд, буугайнгаа хараае шагнаагаад үзэнэ.

Ехэ туруутань ерэхэньшье ерэһэн аад, дайсанаа мэдэжэрхёо ха юм. Хэдыхэн секундын туршада зог татаһан бугамнай шууяса агаар һороод, саашаа оодор табилуулһаар арилшаба.

Арадаа таба һүрэдэгые үргэлһэн дүшоед наһанай ангуушан Нэльгэ горхоной хажуудахана ерэжэ, үргэбшөөэ хаяад, хэдыхэн минутын туршада амяа даран һуушаба. Наран орохо тээшээ гэгүүлэнхэй, модоной һүүдэрнүүд бури утануул болоҗо харагдана.

— Сайгаа халаажа ууха юм байна,—гэжэ тэрэ ангуушан аман соогоо түбэд гээд, шуран түргэхэнөөр галаа носоожо ороно.

«Ай, халагни, ягаа һэримжэ ехэтэй ан гээшэгшэб. Һэбшээн дорошье байгаа һаа, намайгаа обёорбо гээшэл!?» гээд часыгаа харахадань, һуниин часһаа һаял үнгэржэ байба. Ехэ туруута дахин ерэхээ болёо ёһотой. Гурбан час багаар лэ гэрэл болоходонь, мүрыень мүшхэхэ болоо ха» гэжэ бодомжолно.

Һууха гэхэдэнь, батаганаан шиниганаад, һуулгаха, байлгахашье юумэ бэшэ. Ядахадаа нюураа бухаад хэбтээдшье үзэнэ. Иигэн тиигэн үглөөнэй гурбан час болгоходонь, ой соо хадаа үшөөшье хүсэд гэрэл болоогүйхэн, бүдэг бадаг гэһэн зандаа.

Нэгэ арбаад минутын үнгэрөөд байхада, тугаарай ерэһэн ангайнгаа зүргэ ошожо үзэхэдэнь, ёһотойл хүлеэһэн эзэниинь ерэһэн байшаба. Илья Васильевич байра дээрээ плащ, малгайгаа тайлажа хаямсараа, мүнөөхиингөө хойноһоо даб гэһээр гэшэбэ. Часһаа үлүү саг соо мүрынь дахажа ябахадаа, хэды километр алхалаа гэжэ һананат?

— Ехээр үргөөбэ гээшэ гүб? Байза, эндэһээ набша намаа түүбэрилжэ эхилбэ. Одоошье дүтэлөө хаш,—гээд нүхэр Кузнецов буришье болгоомжотойгоор урагшаа шэртэхэдээ, буугаа шангаар адхаад абана.

Тиигэжэ яба ябаһаар, үшөө саадахи хужартаа хүрэхэ болобо. «Одоол эндэ эдеэлжэ байна бэшэ гүш?» гэһээр бүри хёрхоор гэтэнэ, марьяахашье гээшэнь аргагүй.

...Мэдэн гэһээнь—мантан томо буга «дайсанаа» обёоршонхой юумэн хажуу тээшээ лашархай ташархай оодоржо ябаба. Буугаа гүйдэл дундаа хараадаа абамсараа, шабхаяа даражархиба. Нээрээн, түерээншье болоҗо, буугай аманһаа гараһан дариин хүхэ утаан түр зуура юушье харуулхаяа болишобо. Хажуу тээшээ халба һүрэн гүйгөөд, харан гэһээнь мүнөөхинь тэршэлжэ хэбтэбэ...

— Гурбан үдэрэй туршада агнуури хээд ерэхэдээ абаһан уялгаяа дүүргээ һэм. Тэрэ асарһан бугынгаа эбэрые республикын ангуушадай баазада тушаагаад ябанаб,—гэжэ нүхэр Кузнецов намда һая уулзахадаа хөөрэбэ.

Илья Васильевич өөрөө мэргээр буудадаг дээрэһээ сагаалса буудалгын мүрысөөндэ хэдэн удаа хабаадалсаһан байха. Энээнһээ гадна ДОСААФ-ай республикын комитедэй спортын клубай начальник ябахадаа, олон хүниие өөрынгөө дүршэлдэ һургаһан юм. Мүнөө Илья Васильевичай һургаһан спортсменүүд Василий Варфоломеев, Юрий Жамбалов, Цырен Бальжиев гэгшэд спортын мастер гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Иигэжэ хада уулаар, ангай зүргөөр жэл бүхэндэ эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр агнуури хэжэ, совет медицинэдэ шухала хэрэгтэй бугын эбэр тушаажа ябадаг ангуушандаа үшөө ехэ амжалта хүсэе.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Зураг дээрэ: И. В. Кузнецов шанаһан эбэрээ хаража һууна.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

АРЬЯАТАНҺАА АБАРАГДАНА

Республикымнай ангуушад жэл бүхэндэ шоно олоор хорооже, колхоз, совхозуудай мал һүрэгые арьяатанай һүйдхэлһөө абарна. Ангуушад жэлэй дүрбэн сагта шонотой тэмсэлые үргэлжэлүүлэн, тэдэниие олоор үгы хэнэ. Һүүлэй 20 жэл соо республикымнай ангуушад 3000 шахуу шоно хороогоо. Гансахан нёдондо 300 шоно үгы хэгдээ. Энээн дээрэһээ харахада ангуушад тэрэ арьяатанда үдэхэ, олошорхо арга олгоногүй, хараһан газартаа тэдэниие хюдана.

Баунтын, Яруунын, Хориин, Хяагтын болон бусад аймагуудта шоно элбэг. Яруунын ангуушан Л. Ц. Дымбрылов мүнөө жэл долоон арьяатаниие алаа. Жэл бүхэндэ тэрэ олон шоно барина. Үбэлдөө хабхаан табижа баридаг, буудажа аладаг, хабартаа шонын эшээ бэдэржэ, гүлгэдыень олодог байна.

Хориин аймагай ангуушан Г. Д. Васильев үбэлэй үедэ 9 шоно алаад, 450 түхэригэй шагнал абаһан байха юм. Баунтын ангуушад Д. Н. Басаулов, З. Н. Шолокто, А. Н. Мордонов гэгшэд таба-зургаан шоно хорооһон олзотой. Мүн Захааминай ангуушан Н. С. Шарапов арбаад шоно алаба.

1966 оной эхинһээ хойшо республикын ангуушад 170 шоно үгы хээд байна.

Д. КОЛМАКОВ.

СПОРТ — СПОРТ

УУЛЗАЛГЫН ДҮН—1:1

Красноярскын «Локомотив» бүлгэмэй футболистнуудтай ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэхөөр манай «Сэлэнгэ» команда айлшалһан юм. Августын 3-да наадан болоҗо, уулзалга 1:1 гэһэн тоотойгоор дүүрэбэ.

Нигээд байхадаа «Сэлэнгэ» командын футболистнууд дүн хамта 21 очкотой, «Локомотив» бүлгэмэйхид 23 очкотой болобо.

Улаан-Үдын «Сэлэнгэ» удаадахи наадаяа Ангарскын «Старт» бүлгэмэйхидтэй августын 7-до үнгэргэхэ.

Манай корр.

ФУТБОЛОЙ ТАЛМАЙНУУД ДЭЭГҮҮР

Нэгэдэхи группын командануудай дунда футболоор республикын түрүү һуури эзэлхэ наадануул эхилһээр һараһаа үлүүтэй болоҗо байна. Энэ наадандa «Байгал», транспортын «Локомотив», ЛВРЗ, «Электромашина», «Пищевик», Закаменскын «Металлург», Галуута-Нуурай «Шахтер», «Текстильщик», «Молот» командануул хабаадалсана.

Бэрхээр наададаг командануудай бүлэгтэ «Торпедо» орожо шадаагүй. Юуб гэхэдэ, мүрысөөнэй эхиндэ энэ команда хоёр дахин ерэнгүй байгаад, наадалгаһаа гаргагдаһан байха юм.

Мүрысөөнэй түрүүшын эрьесэдэ хабаадагшадай 70 процент наадаад байна. Даб дээрэ хоёр команда һайнаар наадажа ябана. Жэшээлхэдэ, «Байгал» команда таба дахин наадаад, найман очкотой болоо. Тиихэдээ «Электромашина» командатай уулзахадаа тэрэниие 3:2 тоотойгоор, Закаменскын «Металлургиие» — 3:0, «Текстильщигые»—3:1 тоотойгоор шүүгээ. Хоёр наадалгаяа тэнсэлгээр дүүргээ гэхэдэ, Галуута-Нуурай «Шахтертой» 1:1, транспортын Локомотивтай» 2:2 тоотойгоор тэнсэһэн байна.

Транспортын «Локомотивай» команда энэ сезондо республикын кубогта хүртэһэн байгаа. Мүн үнгэргэгдэжэ байгаа наадандa долоон уулзалга хээд, 14-һөө 11 очкотой болобо. Тус командада үшөө нэгэ наадаха наадалга үлөө. Тиихэдээ нэрэтэ командатайгаа — «ЛВРЗ-гэй» футболистнартай уулзаха байна. Гэбэшье дурсагдаһан команда энэ сезондо «Шахтертой» наадахадаа 1:2 тоотойгоор шүүгдэжэ дэшэһэн гэмшэлтэй. Нёдондоо чемпион «Байгал» командатай 2 тоотойгоор тэнсэһэн «Электромашина», «Текстильщик» командануул удаа дараалан тэрээн 0:6, 1:5 тоотойгоор шүүгдэһэн байха.

Закаменск городой «Шахтер» энэ сезондо нёдондонойхиһоо һайнаар наадана. Абажа болохо 1 очкоһоо 5-тай болоо. Энэ команда «Пищевик», «Электромашина» командануудые шүүһэншье һаа «Молот» командатай тэнсээд, шэ гурбандань илагдашоо.

«Электромашина» команда футболистнар алинһааньшье муугаар наадана. Таба дахин наадаад, гансахан уулзалгадаа 3 тоотойгоор «Текстильщик» командатай тэнсэһэн байна. Бэшэдэ бултандань алдаа.

Наадан үргэлжэлһөөр

Н. ИВАНОВ.

ГУРБАДАХЯА ЧЕМПИОН

Волейболоор Зүүн Сибириин түмэр замай командануул хоорондо эрэшүүлэй, мүн эхэнэрнүүдэй мүрысөөн Эрхүү городто болоҗо дүүрэбэ. Дүрбэн үдэр соо үргэлжэлһэн мүрысөөнэй дүнгөөр, түмэр замай Улаан-Үдын отделениин эхэнэр спортсменүүд Зүүн Сибириин түмэр замай чемпион гурбадахяа болобо. Хоёрдохи һууринда эрхүүгэйхид, гурбадахи һууринда Красноярск городойхид гараа.

Эрэшүүлэй командануудай дундаһаа замай Абаканска отделениин волейболистнууд түрүү һууринда гараа. Энэ наадалганда манай команда хоёрдохи һуури эзэлһэн байна. Тииһээ тиитэр, Улаан-Үдын команда бэрхээр наададаг һэн тулада үнгэрһэн жэлнүүдтэ Зүүн Сибириин түмэр замай чемпион хэдэн удаа болоһон байха.

Тэрэшэлэн Эрхүү городто городки наадалгаар Зүүн Сибириин түмэр замай түрүү һуу[ри] ээлэлгын мүрысөөн боло[бо]. Манай отделениин команда мүрысөөндэ эрхүүгэйхидэй [...] орожо, хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Ростов-на-Дону городто бо[лохо] «Локомотив» гэжэ бүлгэ[мэй] Бүхэсоюзна түрүү һуури эзэл[гэдэ] хабаадалсахын тул[ада] бэрхээр городки наадагшад командада Улаан-Үдымнай [...] погой спортсменүүд, мастер кандидадууд Георгий Сакс, Виктор Васильев гэгшэд оролсобо.

Һаяхан болоҗо дүүрэһэн фу[т]бол наадалгын мүрысөөн[дэ] Улаан-Үдын локомотивай [...] гой команда эрхим амжалта [туй]лажа, Буряадай АССР-эй боло[н] Улаан-Үдын «Локомотив» бүл[гэ]мэй райсоведэй кубогуудта [хү]тэбэ.

В. РАДНАЕВ.

Договорой проектын 9 статья зүбшэгдэбэ

ХИЛЫН САНАҺАА — ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ЖЕНЕВЭ, августын 5. ТАСС-ай корреспондент А. Баранов иигэжэ дамжуулна: замбуулинай дайдые амгалан ёһоор хэрэглэхэ талаар ООН-ой комитедэй юридическэ подкомитедэй V сессиин түрүүшын хуби эндэ дүүрэбэ.

Замбуулинай дайдые, һара болон огторгойн бусад бодосуудые хэрэглэхэ, шэнжэлхэ талаар гүрэнүүдэй хэхэ ажал ябуулга тухай договорой проектые зохёохо асуудалые подкомитедэй гэшүүд хаража үзөө.

Болгариин, Венгриин, Монгол Арадай Республикын, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай болон Чехословакиин түлөөлэгшэд подкомитедэй заседанинуул дээрэ үгэ хэлэхэдээ, баатарлиг вьетнам арадта эсэргүүгээр США-гай хэжэ байһан «уршагта муухай дайн байлдаае» үүр сухалтайгаар буруушааһан байна.

«Замбуулинай дайдые, һара болон огторгойн бусад бодосуудые шэнжэлхэ талаар гүрэнүүдэй ажал ябуулгын гол ёһонууд тухай» договорой советскэ проект подкомитедэй хүдэлмэриин үндэһэ һууринь болоо гэхээр. Атомай зэбсэгтэй гү, али хүн зониие олоор алаха хюдаха ондоошье түхэлэй зэбсэгтэй ямаршье онгосонуудые газарые тойрон дабшаха замда гаргалгые хорихо гэһэн дүрим договорто оруулха тухай Советскэ Союз шухала дурадхал оруулаа.

Имагтал һара болон огторгойн бусад бодосууд дээрэ ябуулга хэхэ хэрэгтэ хамаатай договорой проектые США дурадхаһан байна.

Договорой советскэ проект соо дурсагдаһан асуудалнуудые шиидхэлгэдэ бүри үргэнөөр хандаха шухала гээд подкомитедэй олонхи гэшүүд хэлээ. Подкомитет гурба неделиин турша соо хүдэлмэрилөөд байхадаа, договорой проектын 9 статьяе зүбшэжэ дүүргээ.

Юридическэ подкомитет сентябрь һарада Нью-Йоркдо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ юм.

Подкомитедэй сессиин дүнгүүдтэ сэгнэлтэ үгэхэдөө, СССР-эй делегациие толгойлогшо П. Д. Морозов ТАСС-ай корреспондентдэ иигэжэ мэдүүлээ. Замбуулин дотор уласхоорондын ёһо гурим тогтоохо гээшэ империализмын эзэрхэг түримхэй түсэбүүдтэй тэмсэхэ шухалын шухала хэмжээнүүдэй нэгэн болоно. Замбуулинай дайдые, һарые болон огторгойн бусад бодосуудые шэнжэлхэ талаар гүрэнүүдэй ажал ябуулгын гол ёһо зохёохо шухала байһые улам бүри олон гүрэн ойлгодог болоҗо байна гэжэ һаяхан дүүрэһэн подкомитедэй сесси харуулаа гэжэ тэмдэглэхэдэ аятай байна гээд тэрэ хэлээ. Договорой проектые эсэслэн бэлэдхэлгын дүлдыдахa байһан хэдэ хэдэн бусад дурадхалнуудые баталан абалгада США-гай делегациин һаад ушаруулаагүй һаань, подкомитедэй хүдэлмэри бүри һайн үрэтэй байха һэн гээд П. Д. Морозов онсолон тэмдэглээ.

Атомна электростанци ток үгэбэ

ПАРИЖ, августын 5. (ТАСС). Шинондохи (Эндр ба Луара департамент) атомна электростанциин гурбадахи реактор үсэгэлдэр ток үгэжэ эхилээ. Энэ хадаа 750 мянган киловатт хүсэтэй байха электростанциин һүүлшын агрегат юм. Түрүүшын хоёр реактор 1963 болон 1965 онуудта ашаглалгада үгтэһэн байгаа.

ЙЕМЕНЭЙ АРАБУУДАЙ РЕСПУБЛИКА. Джагаран гол соохи Кубатиль тосхон хуушанай хэрэмые һануулдаг: тосхониие тойроод шулуун хашаа бии бшуу. Тосхоной ажаһуугшад шулуун хашаагайнгаа хойно дайсадһаа—турогуудһаа хородог байгаа. Тэрэ шулуун гэрнүүд соогоо мүн королиин сэрэгшэдһээ бэеэ абардаг һэн.

И. БЕЛЯЦКИИН фото. ТАСС-ай фотохронико.

Газарые буляан абана

САН-ХОСЕ, августын 5. (ТАСС). Гондурасай газар багатай гаряашадай 60 гаран булэ газар эзэмдэгшэдтэ хамаатай аад, эдлүүрилэгдээгүй газарые буляажа абаа. Өөһэдынгөө эдлүүриие хүсөөр буcaажа абаха һанаашалгатай байһан тухайгаа помещигүүд мэдүүлээ.

Эдэ районуудтахи байдал шахардуу болоҗо байна.

Зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ хүниие олоор татахань

ВАШИНГТОН, августын 5. (ТАСС). США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ октябрь һарада 46.200 хүн татагдаха гээд үсэгэлдэр Пентагон соносхоо. Энэ хадаа Корейдэхи дайнай һүүлээр хэгдэһэн эгээн лэ ехэ татаалга болоно гээд обороны министерствын түлөөлэгшэ мэдээсээ.

Сентябрьда 31.300 хүн армида татагдаха гэжэ урда тээнь хараалагдаһан аад, мүнөө 37.300 хүн хүрэтэр нэмээгдэхэ болоо гэжэ нэгэн доро соносхогдоо.

Конкурсдо ерэһэн фото-зурагуудһаа

ЕХЭ, БАГА ЗАГАҺАН ЕРЫШ, ЕРЫШ...

А. СУРМАЧАЙ фотоэтюд.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Оронаймнай булад һудаһанууд» гэһэн түрүү бэшэг; С. Бутыринагай «Үдэршье, һунишье нэерээн» гэһэн репортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда: В. Николаевай «Һүүлшын станциһаа» гэһэн репортаж; «Мелиораци — партийна хэрэг» гэһэн гаршаг доро В. Базаровай таряалан, сабшалангуудай ургаса дээшэлүүлхэ тухай корреспонденци; социологиин асуудалаар Г. Бадмаевай статья.

Гурбадахи хуудаһанда: «Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ», «Ороной ашаа зөөлгын мантан томо онгосо» гэһэн гаршаг доро Замай харилсаанай министрэй орлогшо В. А. Гундобинтай ТАСС-ай корреспондентын хөөрэлдөөн; хилын саанахи һонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Хулиган аашатай—эбсэшэгүй тэмсэл» гэһэн гаршаг доро В. Батуринай «Бэеэ хамгаалха эрхэ» гэһэн корреспонденци; бусад һонинууд.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай сагай уларил нимэ байхаар хүлеэгдэнэ:

үүлэтэйшэг байжа, үглөөгүүр зарим газарнуудта манан унаха. Түргэн зуурын аадар бороо орохо. Һулашагаар һалхилжа байһан аад, аадар бороогой үедэ шангадаха. Гол түлэб 22—27, Байгал шадар 14—19, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 12—14, үдэртөө 25—27 градус халуун байха.

Августын 8—9-нэй үдэрнүүдтэ баһал үүлэтэйшэг байжа, зарим газарнуудаар түргэн зуурын бороо, аадар орохо. Һүниндөө 7—12, Байгал шадар үдэртөө 17—22, бэшэ нютагуудта 21—24 градус халуун байха.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный —48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни —40-49, идеологический —24-74, 60-21, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем —25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-03623. Зак. № 804.